Trudne lata
Wielkie dni

ZAKONY ŻEŃSKIE W PRL

Za szczególną powinność naszego pokolenia w Kościele uważam zebranie tych wszystkich świadectw o tych, którzy cierpieli dla Chrystusa. Dwudzieste stulecie ma szczególne martyrologium jeszcze w pełni niespisane. Trzeba je zbadać, trzeba je stwierdzić, trzeba je spisać, [...] trzeba ażebyśmy przechodząc do trzeciego tysiąclecia spełnili obowiązek wobec tych, którzy dali wielkie świadectwo Chrystusowi w dwudziestym stuleciu.

Jan Paweł II

Prezentowana wystawa to swoistego rodzaju odpowiedź na powyższy apel papieża Jana Pawła II. Przybliża trudne, czasem nawet heroiczne życie żeńskich wspólnot zakonnych w Polsce Ludowej. Poprzez kolejne odsłony rok po roku ukazuje udział zakonnic w tworzeniu w warunkach państwa totalitarnego historii Kościoła katolickiego i społeczeństwa w latach 1945-1989. Nie jest ona kalendarium życia zakonnego, chronologiczny układ spełnia rolę symboliczną. W każdym roku przedstawiono jeden aspekt z życia sióstr zakonnych, który nierzadko obecny był w ich codziennej posłudze przez cały okres PRL. Ukazano represyjną politykę komunistycznych władz i spychanie sióstr zakonnych na margines życia społecznego, a także zmagania zakonnic z ówczesną rzeczywistością, ich codzienne życie i pracę oraz zaangażowanie w wielkie wydarzenia z życia Kościoła i narodu.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

CONGREGAVIT NOS IN UNUM CHRISTI AMOR · KWPZZL

modlitwa

wiara

świadectwo

trwanie

pokora

nadzieja

Wystawa przygotowana przez:

Ośrodek Badań nad Geografią Historyczną Kościoła w Polsce Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

Instytut Pamięci Narodowej Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej w Katowicach

Konferencję Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych w Polsce

Scenariusz wystawy: dr hab. Agata Mirek, dr Łucja Marek
Konsultacja: dr Adam Dziurok
Projekt graficzny: Marcin Majowski (Pracownia Reklamy ARKANA)

Fotografie i dokumenty ze zbiorów:
Archiwum Akt Nowych w Warszawie
Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
Archiwum Unii Rzymskiej Zakonu Świętej Urszuli
Archiwum Zakonu Świętego Bazylego Wielkiego
Archiwum Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Kanoniczek Ducha Świętego de Saxia
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Maryi Niepokalanej
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Świętego Wincentego a Paulo w Krakowie
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Świętego Wincentego a Paulo w Warszawie
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Świętego Karola Boromeusza w Mikołowie
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Bogarodzicy Dziewicy Niepokalanie Poczętej w Dębicy
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej w Starej Wsi
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej we Wrocławiu
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Szkolnych de Notre Dame
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Świętej Elżbiety
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Świętej Jadwigi od Niepokalanej Bogarodzicy Dziewicy Maryi
Archiwum Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego
Archiwum Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego

Zebrały i udostępniły:
s. Agnieszka Skrzypek (służebniczka dębicka)
s. Alma Kotowska (urszulanka UR)
s. Amata Kupka (siostra de Notre Dame)
s. Danuta Kozieł (nazaretanka)
s. Edyta Kołtan (marianka)
s. Immakulata Karska (kanoniczka)
s. Jadwiga Kupczewska (sercanaka)
s. Jadwiga Kisielewska (siostra miłosierdzia)
s. Józefa Wątroba (siostra miłosierdzia)
s. Karina Domagała (jadwiżanka)
s. Małgorzata Krupecka (urszulanka SJK)
s. Maria Nikiel (elżbietanka)
s. Marta Komborska (służebniczka starowiejska)
s. Natana Bańczyk (boromeuszka)
s. Rut Wosiek (franciszkanka z Lasek)
s. Teresa Górska (nazaretanka)
s. Teresa Maliniak (bazylianka)
s. Venerabilis Guzy (służebniczka śląska)
s. Wenancja Jednac (siostra Opatrzności Bożej)
s. Zyta Maćkiewicz (niepokalanka)

EMIGRACJA WYMUSZONA

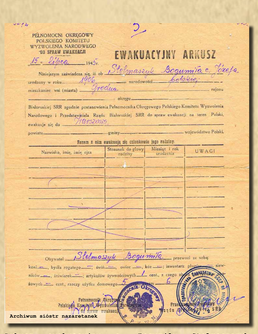
1945

Opuszczenie Kresów Wschodnich

Wspólnoty zakonne na skutek tzw. „repatriacji” (przymusowych przesiedleń ludności polskiej z terenów utraconych w wyniku porozumień jałtańskich na rzecz Związku Radzieckiego) zostały pozbawione na Kresach Wschodnich klasztorów, sierocińców, szpitali, domów opieki. Łącznie zakony żeńskie utraciły na tych terenach 400 klasztorów i domów zakonnych. Przemieszczeniu uległy nawet całe prowincje zakonne. W odpowiedzi na apel episkopatu siostry podjęły pracę na Ziemiach Odzyskanych i tu od podstaw budowały życie zakonne.

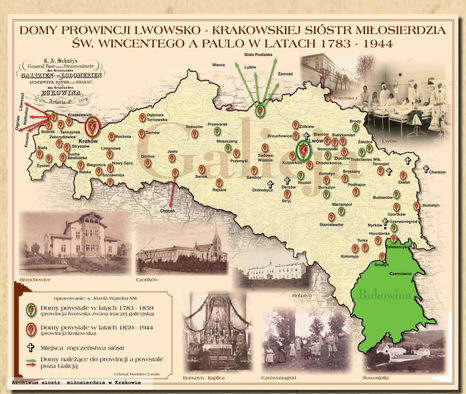
Siostra miłosierdzia wśród repatriantów na stacji kolejowej

Arkusz ewakuacyjny s. Bogumiły Stelmaszczyk (nazaretanki) z Grodna do Warszawy

Przyjeżdżają do Krakowa Siostry z różnych stron. W ostatnich dniach przyjechały z Rozdołu i ze Stryja. Jak i inne nie mogły wysiąść w Krakowie, bo pociąg zbyt się krótko zatrzymuje, pojechały aż na Śląsk, za Katowice i dopiero stamtąd wróciły do Krakowa. Siostry z Czerwonogrodu zajechały również na Śląsk i tam zaraz dostały domek, ogród i pole. [...] A zatem, proszę spakować rzeczy i jak zajdzie konieczność opuszczenia Kołomyi to proszę wybrać się nie pojedynczo, bo to niebezpieczne, ale wszystkie razem.

List z lipca 1945 r. siostry wizytatorki Franciszki Wileńskiej do sióstr w Kołomyi, przygotowujących się do repatriacji, Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Na prawo od Przemyśla domy zakonne utracone przez siostry miłosierdzia na Kresach Wschodnich

AUTOCHTONKI POLSKIE, NIEMIECKIE CZY...

1946

Wysiedlenie zakonnic z Ziem Odzyskanych do Niemiec

Mocą decyzji konferencji poczdamskiej wraz z przesunięciem granicy polsko-niemieckiej rozpoczęły się przesiedlenia ludności niemieckiej pozostającej na terytoriach administrowanych odtąd przez władze polskie. Członkinie żeńskich zgromadzeń, które przed wojną na terytorium Śląska były w większości pochodzenia autochtonicznego lub niemieckiego zmuszone były opuścić swoje placówki i udać się wraz z ludnością niemiecką do wyznaczonych stref w Niemczech.

s. Roswitha Mix, przełożona generalna sióstr marianek, w 1945 r. opuściła dom macierzysty zgromadzenia we Wrocławiu i nigdy do niego nie wróciła

Wspólnota sióstr służebniczek śląskich w Berlinie, która wyjechała ze Śląska po 1945 r.

Wśród wysiedlonych zakonnic znalazły się siostry marianki, które zmuszone były opuścić klasztory i inne nieruchomości m.in. we Wrocławiu, Klenicy, Poznaniu-Winiarach, Ryczywole

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

„CISZA PRZED BURZĄ”

1947

Odbudowa zakonnych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych

Bezpośrednio po zakończeniu wojny żeńskie wspólnoty zakonne w miarę swobodnie prowadziły statutową działalność. Przy aprobacie władz reaktywowały zlikwidowane i organizowały nowe szkoły, internaty, przedszkola, żłobki, ochronki. Zaangażowanie sióstr zakonnych w szpitalnictwie, a także praca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i oświatowych była dla władz korzystna, gdyż same nie mogły sprostać społecznemu zapotrzebowaniu. „Życzliwość” wobec dzieł zakonów nie trwała zbyt długo…

Internat sióstr urszulanek SJK dla studentek, 1945 r.

Studentki na tle domu warszawskiego wraz z s. Andrzeją Górską, 1945 r.

Dom dziecka sióstr urszulanek SJK w Poznaniu-Chartowie, 1945 r.

Dzieci pod opieką s. Leokadii Bolanowskiej, Tarnów-Rzędzin, 1945 r.

Ochronka prowadzona przez siostry miłosierdzia w Krakowie

PRELUDIUM DO REPRESJI

1948

Aresztowanie s. Izabeli (Zofii) Łuszczkiewicz

Po likwidacji zbrojnego podziemia i wyeliminowaniu opozycyjnych partii politycznych z życia publicznego, to jest po 1947 r., władze komunistyczne podjęły zdecydowane działania represyjne wobec Kościoła katolickiego i jego ludzi. Pod fałszywymi zarzutami osadzano w więzieniach osoby duchowne, także siostry zakonne, poddawano je fizycznym i psychicznym torturom. Podstępem aresztowano s. Izabelę Łuszczkiewicz ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Wincentego a Paulo w Krakowie, która w czasie wojny współpracowała z Armią Krajową, po wojnie pomagała członkom Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”.

s. Izabela (Zofia) Łuszczkiewicz (1898-1957), aresztowana w 1948 r. pod zarzutem szpiegostwa na rzecz Niemiec i Watykanu oraz zamiaru obalenia siłą ustroju; wyrok 15 lat więzienia (rozprawa odbyła się w celi) został podwyższony na karę śmierci, a następnie zamieniony na dożywotnie więzienie. Była torturowana i zastraszana. Przez trzy miesiące wieczorami wzywano ją na rozmowy w taki sposób, by miała wrażenie, że idzie na śmierć. W czerwcu 1956 r. ze względu na zły stan zdrowia otrzymała przerwę w odbywaniu kary. Do celi nie powróciła. Pobyt w więzieniu wyniszczył jej organizm i doprowadził do przedwczesnej śmierci. 8 grudnia 2009 r. prezydent Polski prof. Lech Kaczyński pośmiertnie odznaczył ją Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

*Oprócz bicia, przysiadów w liczbie **dwóch tysięcy** naraz, miałam jeszcze tzw. stójki. Polegały one na tym, że w czasie zimowych dni i mroźnych stałam boso, na betonie tylko w koszuli tyłem do okna i tuż pod oknem, z którego wyjmowano szyby. Na domiar wszystkiego jeszcze w nocy zlewano mnie konewkami zimnej wody. Po 14 dniach i nocach takiego stania (bo nawet do podawanego mi jedzenia nie pozwalano mi usiąść) będąc już cała spuchnięta, straciłam przytomność i ocknęłam się w szpitalu więziennym.*

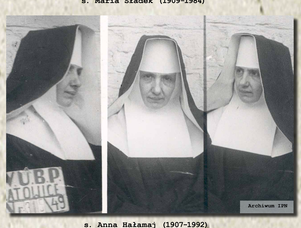
Fragment wspomnień s. Izabeli Łuszczkiewicz

Schorowana s. Izabela po wyjściu z więzienia, 1956/1957

s. Maria Składek (1909-1984)

s. Anna Hałamaj (1907-1992)

Siostry bazylianki aresztowane 24 listopada 1948 r. przez czechosłowackie organa bezpieczeństwa, w grudniu przekazane do Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicz-nego w Katowicach, bez sankcji prokuratorskiej przetrzymywane do września 1949 r.

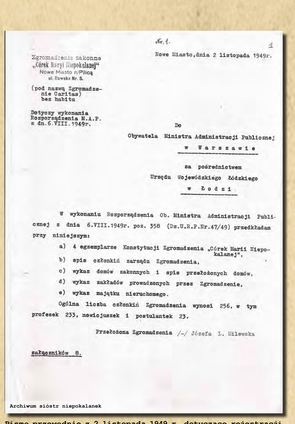
modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

PIERWSZY ZAMACH NA ŻYCIE ZAKONNE

1949

Rejestracja wspólnot zakonnych

5 sierpnia 1949 r. został ogłoszony dekret o zmianie niektórych przepisów prawa o stowarzyszeniach, który niejako kwestionował dotychczasową podstawę prawną istnienia wspólnot zakonnych w Polsce. Zakony zostały podporządkowane prawu o stowarzyszeniach świeckich, a tym samym zobligowane by uregulować swój byt prawny (zarejestrować), a następnie co roku przesyłać do Urzędu do spraw Wyznań i miejscowego Wydziału do spraw Wyznań ankiety statystyczne na temat działalności. Zebrane przez urzędników informacje ułatwiały administracji państwowej ewidencjonowanie wspólnot zakonnych i bieżącą kontrolę ich rozwoju oraz pracy. Była to pierwsza próba podporządkowania środowiska, które ze względu na specyfikę i hermetyczność wymykało się spod kontroli administracji państwowej.

Archiwum sióstr niepokalanek

Pismo przewodnie z 2 listopada 1949 r. dotyczące rejestracji Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej

Archiwum sióstr marianek

Archiwum sióstr boromeuszek

Archiwum sióstr marianek

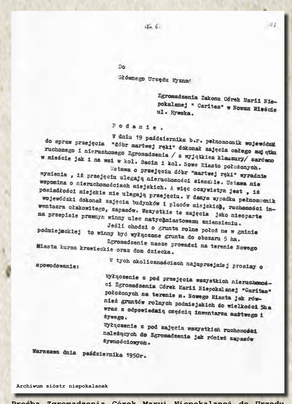
Siostra marianka z dziećmi na plaży

HURAGAN BEZPRAWIA

1950

Przejęcie „dóbr martwej ręki”

Na mocy ustawy z 20 marca 1950 r. o przejęciu przez państwo tzw. dóbr martwej ręki zgromadzenia zakonne utraciły własne ziemie i gospodarstwa, które niejednokrotnie były źródłem utrzymania wielu wspólnot, a zwłaszcza nowicjatów i domów formacyjnych. Termin „dobra martwej ręki” odnosił się do nieruchomości rolnych (w przypadku zakonów nadwyżki powyżej 5 ha) położonych poza administracyjnymi granicami miasta. Praktyka okazała się inna. Przedstawiciele właściwych organów państwowych przejmowali także ogrody oraz atrakcyjne działki w miastach i nie zawsze respektowali określoną w ustawie wielkość nieruchomości. Siostry na drodze prawnej domagały się poszanowania prawa własności.

Archiwum sióstr niepokalanek

Prośba Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej do Urzędu do Spraw Wyznań o spowodowanie wycofania decyzji o przejęciu nieruchomości Zgromadzenia w Nowym Mieście nad Pilicą

Było niemal rzeczą śmieszną i urągającą wszelkiemu poczuciu sprawiedliwości, gdy p. [dyrektor Urzędu do spraw Wyznań Antoni] Bida trzymając na swym biurku Pismo św., na protesty sióstr przeciw zabieraniu ich własności, przytaczał wyjątki z Ewangelii o ubóstwie zaznaczając z ironicznym uśmiechem – „Jak to, macie ślubowane ubóstwo, a walczycie o dobra materialne?”

A. Łaczka,
„Wspomnienia o współpracy międzyzakonnej”

Archiwum sióstr jadwiżanek

Archiwum sióstr służebniczek śląskich

Dom opieki dla osób starszych prowadzony w Gliwicach-Sośnicy przez siostry służebniczki śląskie.
W 1950 r. na mocy ustawy o dobrach martwej ręki Skarb Państwa przejął parcele o ogólnej powierzchni 0,54 ha wraz z budynkami.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

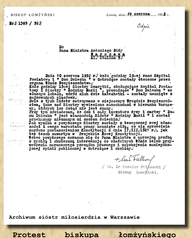
LIKWIDACYJNA MACHINA RUSZYŁA

1951

Upaństwowienie „Caritas” i przejmowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych

W 1949 r. ponad połowa ośrodków opiekuńczych pozostawała pod opieką diecezjalnych związków „Caritas”. Rok później władze zlikwidowały kościelną organizację pod pretekstem nadużyć i powołały na jej miejsce Zrzeszenie Katolików Świeckich „Caritas”, zupełnie podporządkowane aparatowi partyjno-państwowemu.

Uruchomiona przez władze machina „likwidacyjna” w stosunku do placówek prowadzonych przez zakony nabierała coraz większego rozpędu. Do połowy lat pięćdziesiątych zlikwidowano ponad 70% domów dziecka oraz przedszkoli prowadzonych przez zakonnice. Celem było całkowite oderwanie młodych obywateli spod wpływu osób duchownych i zmonopolizowanie ich wychowania przez państwo.

Archiwum sióstr miłosierdzia w Warszawie

Protest biskupa łomżyńskiego przeciwko bezprawnemu usunięciu sióstr ze szpitala i domu dziecka w Ostrołęce, 1952 r.

Archiwum sióstr marianek

Archiwum sióstr serdanek

Przedszkole prowadzone przez siostry serdanki, Słupca, 1946 r.

Archiwum sióstr boromeuszek

Dom dziecka prowadzony przez siostry boromeuszki, Chorzów

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Wycieczka dzieci z domu dziecka sióstr urszulanek SJK na grzyby, Pniewy

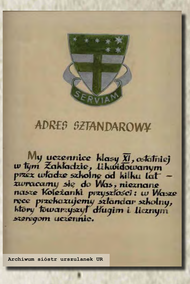
SZTURM IDEOLOGICZNY

1952

Likwidacja szkolnictwa zakonnego

Wraz ze zmianą polityki wobec Kościoła władze partyjno-państwowe poleciły zamykać zakonne placówki oświatowe. W przeciągu pięciu lat zlikwidowano ponad 80% prowadzonych przez zakonnice szkół zawodowych, a pozostałe czekały na zamknięcie.

W 1952 r. przeprowadzono akcję o charakterze ogólnopolskim (kasacja niższych zakonnych seminariów duchownych), która zapowiadała całkowitą rozprawę ze szkolnictwem zakonnym. Polityczne przemiany po październiku 1956 r. zahamowały likwidację szkół prowadzonych przez siostry zakonne, ale tylko na kilka lat.

Archiwum sióstr urszulanek UR

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Zakończenie roku szkolnego 1947/48 w szkole sióstr urszulanek SJK w Pniewach

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Miejskie Gimnazjum w Pniewach - dyrektor s. Józefa Ledóchowska, 1945/46

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Bursa prowadzona przez siostry urszulanki SJK w Milanówku, 1947 r.

Archiwum sióstr urszulanek UR

Uroczystość przekazania sztandaru szkoły sióstr urszulanek UR w Poznaniu w związku z likwidacją placówki przez władze oświatowe, Kraków, 16 maja 1953 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

„SPREPAROWAĆ KORONNEGO ŚWIADKA”

1953

Aresztowania i procesy sióstr

Apogeum represyjnej polityki władz PRL wobec Kościoła katolickiego nastąpiło w 1953 r. Pretekstem do otwartego ataku stał się list episkopatu znany w historiografii jako „Non possumus”, w którym biskupi zgłosili sprzeciw wobec ingerencji władz państwowych w obsadę stanowisk kościelnych. 14 września 1953 r. rozpoczął się pokazowy proces biskupa kieleckiego Czesława Kaczmarka. Na ławie oskarżonych zasiadły także siostry nazaretanki, służebniczki i serdanki. Zakonnice oskarżono podobnie jak biskupa o szpiegostwo na rzecz Watykanu i USA. Dwanaście dni później aresztowano prymasa Stefana Wyszyńskiego…

Archiwum sióstr nazaretanek

Od razu w pierwszych dniach pobytu w więzieniu zorientowałam się, że UB pragnie spreparować mnie na koronnego świadka, czyli głównego świadka przeciw biskupowi i księżom. Wobec tego musiałam przyznać się do przeróżnych rzeczy. Wmawiano we mnie niestworzone historie... poparte między innymi i takimi argumentami: „tamci draniе przyznali się już dawno do wszystkiego, a ty cholero nie chcesz mówić prawdy?! Jak ci spalimy bok, że będziesz tańczyć tak, jak my będziemy chcieli, zobaczysz!”

Fragment z „Moje wspomnienia z lat łask i cierpień”, s. Izabela Machowska, Rzym 1959

s. Izabela (Jadwiga) Machowska (1902-1983), nazaretanka, aresztowana w styczniu 1952 r. w związku z procesem bp. Kaczmarka; skazana za rzekome szpiegostwo i czerpanie z niego korzyści materialnych na 8 lat pozbawienia wolności; zwolniona w 1956 r. (amnestia)

KARTA ZWOLNIENIA WIĘŹNIA

Archiwum sióstr nazaretanek

s. Benigna (Julia) Westwalewicz (1908-1955), nazaretanka, aresztowana w czerwcu 1952 r. (pośrednio w związku z procesem bp. Kaczmarka), oskarżona o czerpanie korzyści materialnych ze szpiegostwa oraz bezprawne posiadanie i spekulację obcą walutą; zwolniona po siedmiu miesiącach (amnestia); wkrótce zmarła w więzieniu rozwinęła się choroba)

WARSZAWA I 1953 121

Archiwum IPN

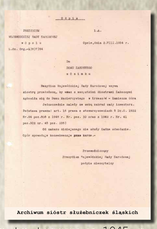
s. Albina (Eleonora) Budzowska (1908-1955), serdanka, aresztowana w lutym 1952 r. w związku z procesem bp. Kaczmarka, oskarżona o szpiegostwo; osadzona w więzieniu na Mokotowie; zwolniona w październiku 1953 r.

REWIZJONISTKI DO OBOZÓW

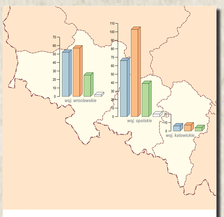
1954

Akcja „X-2”, obozy pracy dla sióstr

Po serii pokazowych procesów i internowaniu prymasa władze partyjno-państwowe podjęły decyzję o wysiedleniu z Ziem Zachodnich ponad tysiąca zakonnic i umieszczeniu ich w ośmiu obozach pracy utworzonych na terenie województw krakowskiego, poznańskiego i bydgoskiego. Operację „X-2” przeprowadzono 3 sierpnia 1954 r. Dla uzasadnienia przed społeczeństwem aktu terroru wobec zakonnic oskarżano je o rewizjonizm niemiecki. Zarzut formułowano przede wszystkim wobec autochtonek, ale w grupie represjonowanych znalazły się też siostry, które przybyły na te tereny w 1945 r. z Kresów Wschodnich. Wysiedlonym i przetrzymywanym w obozach pracy zakonnicom nigdy nie postawiono oficjalnych zarzutów.

Archiwum sióstr służebniczek śląskich

Zagospodarowanie pomieszczeń zabranych zgromadzeniom podczas akcji X-2

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Wyjazd sióstr urszulanek SJK z Otorowa, sierpień 1954 r.

Wrocław-Muchobór, w domu sióstr umieszczono państwowy żłobek

Ozimek, po wysiedleniu zakonnic w budynku umieszczono ośrodek zdrowia

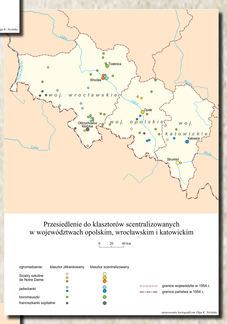

Chrościna Opolska, w budynku utworzono państwowe przedszkole. Po powrocie z wysiedlenia w 1956 r. siostry zamieszkały w suterenach i na I piętrze

Nadowa Zdrój, przez dwa lata budynek sióstr zajmowało Wojsko Ochrony Pogranicza

Archiwum sióstr służebniczek śląskich

Przesiedlenie do klasztorów scentralizowanych w województwach opolskim, wrocławskim i katowickim

Obozy pracy dla sióstr zakonnych

W sierpniu 1954 r. najwięcej sióstr, w liczbie 704, usunięto z województwa opolskiego, tj. około połowę wszystkich wówczas mieszkających na tym terenie. Najliczniejszą grupą obozowanych sióstr były służebniczki śląskie, w liczbie 469, co stanowi ponad 60 procent wszystkich sióstr tego zgromadzenia.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

JEDNOLITA ARMIA DUSZ

1955

Z Prymasem w służbie *Soli Deo*

Kardynał Stefan Wyszyński od początku swego pasterzowania utrzymywał bliski kontakt z zakonami. Jako biskup lubelski organizował spotkania zakonnic, tzw. dzień skupienia w domu sióstr urszulanek UR w Lublinie. Jako prymas ufał, że wspólnoty zakonne odegrają szczególną rolę w toczącej się bitwie „o Boga, Prawdę i Wolność". Był świadom, że trzeba działać wspólnie, by ocalić wiarę w narodzie. Stąd wizja stworzenia w Polsce, jak sam mówił, „jednolitej armii dusz poświęconych Bogu" i „gotowych do stawienia czoła ateizmowi". Siostry zakonne były z prymasem w najtrudniejszych momentach, jako „jednolita armia dusz" wspierały go w realizacji biskupiego zawołanie *Soli Deo* („Jedynemu Bogu").

Archiwum sióstr nazaretanek

Kard. S.Wyszyński w otoczeniu sióstr nazaretanek w Komańczy. Zdjęcie wykonane tuż przed zwolnieniem prymasa z internowania.

Klasztor w Komańczy był czwartym (po Rywałdzie, Stoczku Warmińskim, Prudniku), najprzyjaźniejszym miejscem trzyletniego uwięzienia prymasa. Przebywał tu od 29 października 1955 r. do 28 października 1956 r.

Archiwum sióstr elżbietanek

Sekretarka prymasa siostra elżbietanka, 1963 r.

Prymas niejednokrotnie dziękował zakonnicom za dary modlitwy i wspólnoty oraz gościny i opieki. Otrzymane od nich wsparcie porównywał do darów Marii i Marty, sióstr z ewangelicznej przypowieści, Komańcza, 1955 r.

Archiwum sióstr elżbietanek

Prymas wśród sióstr elżbietanek

Archiwum sióstr sercanek

List kard. S. Wyszyńskiego do sióstr sercanek

Archiwum sióstr elżbietanek

Wypoczynek u sióstr elżbietanek, Krynica, 1960 r.

KRÓLOWO POLSKI PRZYRZEKAMY!

1956

Zawierzenie narodu i zakonów Maryi Królowej Polski

Archiwum sióstr niepokalanek

26 sierpnia 1956 r. milion pielgrzymów na czele z Episkopatem Polskii wspólnotami zakonnymi odnowiło na Jasnej Górze ślubowanie króla Jana Kazimierza z 1656 r. Szczegółowy tekst Ślubów Narodu przygotował internowany wówczas prymas, kard. Stefan Wyszyński. Uroczystość była pierwszym etapem narodowych rekolekcji przed jubileuszem Millenium Chrztu Polski. W tym dniu na Jasnej Górze obradowała Konsulta Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych w Polsce. Siostry odpowiedziały na wezwanie prymasa, aby w tym szczególnym Roku Królowej Polski podjąć trud „pielęgnowania cnót, które są przeciwne wadom narodowym"

Dzień Ślubów Narodu na Jasnej Górze. […] W tej chwili cała Polska modli się o moją obecność na Jasnej Górze. Tylko my dwoje wiemy [Maryjo], *że jeszcze nie przyszedł czas, że ma się stać wola Twoja. […] Modliłem się o największą chwałę Twoją na dziś. Chciałem ją zdobyć za cenę mojej nieobecności. Ufam, że Królowa Niebios i Polski dozna dziś wielkiej chwały na Jasnej Górze. Jestem już w pełni spokojny.*

S. Wyszyński, „Zapiski więzienne"(zapis pod datą 26 sierpnia 1956 r., Komańcza)

Archiwum sióstr niepokalanek

Pusty fotel kard. S. Wyszyńskiego z wiązanką biało czerwonych goździków stał się wymownym symbolem nieobecności prymasa na uroczystości odnowienia Ślubów Narodu na Jasnej Górze z powodu internowania.

Archiwum sióstr niepokalanek

Ważną sprawą dla pracy wśród Rodzin zakonnych jest obecnie Rok Królowej Polski. Jeśli dla całej Ojczyzny jest to czas szczególnej pracy, to dla żeńskich zakonów roczne święto „Błogosławionej między niewiastami" łączy się z zadaniem pozytywnej pracy, pielęgnowania cnót, które są przeciwne wadom narodowym.

Pragment listu kard. S. Wyszyńskiego do Wydziału Spraw Zakonnych, 28 stycznia 1956 r.

Archiwum sióstr niepokalanek

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Siostry zakonne podczas uroczystości na Jasnej Górze w dniu 26 sierpnia 1956 r.

Kolejny raz w sposób szczególny naród polski i wspólnoty zakonne oddały się pod opiekę Maryi w 600. rocznicę Jej królowania Polsce.

Archiwum sióstr Opatrzności Bożej

Peregrynacja kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w 600-lecie Matki Boskiej Królowej Polski. Pośród sióstr zakonnych abp Ignacy Tokarczuk, Przemyśl, 6 listopada 1982 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

W JEDNOŚCI SIŁA

1957

Współpraca międzyzakonna

W miarę rozwoju sytuacji zagrożenia ze strony władz komunistycznych prymas kardynał Stefan Wyszyński zabiegał o jednolite działanie wspólnot zakonnych. Wypracowaniu wspólnego frontu obrony zakonów przed poczynaniami reżimu służyło Porozumienie Międzyzakonne, przekształcone w 1950 r. w Wydział Spraw Zakonnych przy Sekretariacie Prymasa Polski. Organami pomocniczymi przy wydziale były: Konsulta Wyższych Przełożonych, referentki diecezjalne oraz sekcje międzyzakonne (szkolno-wychowawcza, parafialna, Maryjna, pielęgniarska). Ośrodek międzyzakonny stał się punktem informacyjnym, centrum uzgadniania postaw, dzielenia się doświadczeniami, a także organem reprezentującym wspólnoty zakonne wobec władz kościelnych i świeckich.

Zjazd przełożonych żeńskich zgromadzeń zakonnych na Jasnej Górze, b.d.

Konsulta z bp. Bronisławem Dąbrowskim u prymasa, 10 czerwca 1970 r.

W Wydziale Spraw Zakonnych, Warszawa, ul. Szucha

Urszulanki SJK m. Franciszka Popiel (przewodnicząca Konsulty) i m. Andrzeja Górska (późniejsza przewodnicząca Konsulty) z prymasem, Warszawa, ul. Miodowa, 1963 r.

Prymas zabiegał nie tylko o obronę stanu posiadania i jednolite postępowanie wspólnot zakonnych wobec polityki władz państwowych. Troszczył się także o wysoki poziom duchowy i intelektualny zakonnic, o kształtowanie postawy zakonnej, docenianie powołania oraz roli zakonów w warunkach zagrażających religii i wierze polskiego narodu. Temu celowi służyło m.in. międzyzakonne studium.

Zebranie przełożonych diecezji wrocławskiej z bp. Antonim Pawłowskim, Sieradz, 3-21 sierpnia 1960 r.

„ZAKONNICA TO INNY CZŁOWIEK…"

1958

Zakaz nauczania religii w szkołach przez osoby zakonne i dekrucyfikacja

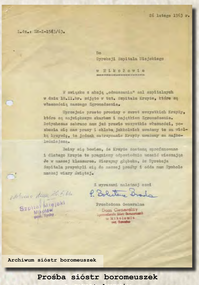
4 sierpnia 1958 r. minister oświaty wydał okólnik w sprawie przestrzegania zasad świeckości szkoły oraz zarządzenie, w myśl którego nauczycielami religii nie mogły być osoby przynależące do zgromadzeń zakonnych (zarówno habitowych jak i bezhabitowych). Przed rozpoczęciem roku szkolnego z placówek oświatowych zwolniono zakonne katechetki, a ze ścian usunięto krzyże i inne symbole religijne. Zarządzenie było dyskryminacja osób zakonnych w stosunku do innych obywateli i miało wyjątkowo antyhumanitarny charakter. Kuratoria bardzo rygorystycznie przestrzegały normatywu. Katechetek zakonnych nie chciano zatrudniać nawet w szkołach specjalnych dla dzieci upośledzonych.

Lekcja religii z s. Immaculatą Kuśnik, urszulanką SJK, Sędziszów

Lekcja religii prowadzona przez siostrę urszulankę SJK

Prośba sióstr boromeuszek o zwrot krzyży

Zapoczątkowana w szkołach akcja tzw. dekrucyfikacyjna wkrótce została rozciągnięta na inne budynki użyteczności publicznej, zwłaszcza placówki opieki zdrowotnej. Laicyzacja szpitali przebiegała w bardziej zawoalowany sposób. Krzyże na trwałe zdejmowano ze ścian pod pretekstem odświeżania czy też „odmuszania" sal. Siostry zakonne broniły znaku wiary.

Droga Krzyżowa utworzona na ścianach klauzuli sióstr boromeuszek z krzyży usuniętych ze szpitalnych sal w Mikołowie w 1963 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

EMISARIUSZKI WATYKANU

1959

Zgromadzenia bezhabitowe pod nadzorem aparatu bezpieczeństwa (UB/SB)

Ze względu na niejawność siostry bezhabitowe były szczególnie inwigilowane przez aparat bezpieczeństwa PRL. Postrzegano je jako emisariuszki Watykanu, określano nawet „szpiegami papieskimi". W sprawozdaniach funkcjonariuszy UB/SB oddelegowanych do pracy operacyjnej wśród zakonów żeńskich, jak refren powtarzano, że posiadają one „dogodniejsze warunki oddziaływania na otoczenie niż zakony habitowe i z tej racji winny być aktywniej rozpracowywane". Jednocześnie stwierdzano iż „skrytki" wprost nie prowadzą działalności politycznej, „lecz ubocznie podstępem działalność taką spełniają". W ocenie funkcjonariuszy głównym środowiskiem aktywności sióstr bezha-bitowych było szkolnictwo, w którym prowadziły „robotę dywersyjną i zakonspirowaną"

Archiwum sióstr niepokalanek

Fragment konstytucji Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej oraz myśl założyciela bł. o. Honorata Kozmińskiego

Archiwum sióstr niepokalanek

Drzewo genealogiczne zgromadzeń zakonnych założonych przez bł. o. H. Kozmińskiego, wśród nich zgromadzenia bezhabitowe

Archiwum sióstr niepokalanek

Kard. S. Wyszyński w kaplicy Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej, Nowe Miasto nad Pilicą, 1966 r.

Archiwum sióstr niepokalanek

Siostry niepokalanki witają prymasa w domu zgromadzenia, Nowe Miasto nad Pilicą, 1966 r.

[Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej] *Jest to jedno ze zgromadzeń najbardziej żywotnych i umiejących się przystosować do wszystkich warunków. Liczy niezbyt dużo członków, ale przejawiają one dość dużo aktywności. […] Zdecydowane przeciwniczki obecnego ustroju. Wyraźnej pracy politycznej Zgromadzenie nie prowadzi, ale ubocznie robi to, stosując się do wskazówek Episkopatu. Zgromadzenie to w całości wzięte spełnia doniosłą rolę w akcji wychowawczej, której się przede wszystkim oddaje. Posz-czególne domy mogą być słabsze w natężeniu, ale razem wszystkie wzięte poddane pewnym wskazaniom pokierowane politycznie, stanowią dużo siłę przeciwstawiająca się ideologii, którą głosi Polska Ludowa.*

Fragment charakterystyki zgromadzenia przesłanej do Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie, 1953 r. (Archiwum IPN)

Archiwum sióstr niepokalanek

Modlitwa kard. S. Wyszyńskiego w kaplicy Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej, Nowe Miasto nad Pilicą, 1966 r.

LAICYZACJA SŁUŻBY ZDROWIA

1960

Usuwanie zakonnych pielęgniarek ze szpitali

Równolegle z usuwaniem religii i osób zakonnych ze szkół władze prowadziły kampanię przeciwko obecności sióstr zakonnych w placówkach służby zdrowia. W myśl partyjnych wytycznych personel medyczny w habitach mógł być zatrudniony jedynie w zakładach dla nieuleczalnie chorych, niedorozwiniętych dzieci i psychicznie upośledzonych. Usuwanie zakonnic-pielęgniarek z placówek służby zdrowia było ewidentną dyskryminacją i wpisywało się w akcje laicyzacji życia społecznego oraz podcinania bazy materialnej zgromadzeń zakonnych. Nie posiadano żadnych podstaw prawnych, aby zwalniać zakonnice ze służby zdrowia, powodem była tylko i wyłącznie ich przynależność do zgromadzeń zakonnych.

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Szpital w Gorzowie Wielkopolskim, siostra miłosierdzia, 1960 r.

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

s. Rozalia wśród chorych

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

s. Rozalia Święch, pielęgniarka szpitala w Białej Krakowskiej (dziś Bielsko-Biała), zwolniona z pracy w 1961 r. Była jedną spośród 163 sióstr miłosierdzia usuniętych z placówek służby zdrowia w latach 60.

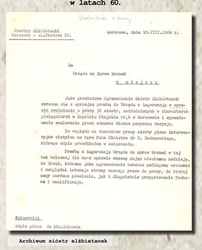

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Wykaz szpitali i liczba sióstr miłosierdzia zwolnionych z pracy w latach 60.

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Archiwum sióstr elżbietanek

Archiwum sióstr elżbietanek

Pismo w sprawie anulowania decyzji o zwolnieniu 32 sióstr elżbietanek z pracy w szpitalach

Archiwum sióstr elżbietanek

Archiwum IPN

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

ZABRAĆ ZAKONNICOM DZIECI I MŁODZIEŻ

1961

Odsunięcie sióstr zakonnych od wychowywania i nauczania

Równolegle z akcją usuwania religii ze szkół władze komunistyczne podejmowały działania zmierzające do odsunięcia sióstr zakonnych od nauczania oraz wychowywania dzieci i młodzieży. W okresie pełnej laicyzacji oświaty, czyli tuż przed rozpoczęciem roku szkolnego 1961/1962 i w roku następnym, zamknięto większość szkół prowadzonych przez zakonnice oraz upaństwowiono lub rozwiązano przedszkola „Caritas" i Domy Dziecka, w których one pracowały. Wstępem do likwidacji zakonnych szkół były wizytacje urzędników państwowych, w czasie których rzekomo ujawniano szereg „nieprawidłowości". Likwidacja szkolnictwa zakonnego oprócz laicyzacji oświaty miała na celu pozbawienie zakonnic źródła zarobkowania.

[…] zabrać zakonnicom te 30 tys. dzieci i młodzieży, które wychowują. Zakony się rozrastają, bo dotychczas nic nie zrobiono, aby ograniczyć ich rozwój. Zakony robią co chcą a my ich nie kontrolujemy.

Protokół z posiedzenia Komicji KC PZPR ds. Kleru, 26 lipca 1961 r. (Archiwum Akt Nowych)

Archiwum sióstr marianek

Archiwum sióstr marianek

Archiwum sióstr marianek

Lp.	Przedszkola Caritas	dzieci	zwolnienie przedszkola	wizyta zamknięcia z dnia	SM nauczycielki liczba
1	Górnika 80a, ul. Św.Wincentego	100	15 VIII 1961	31 VIII 1961	6
2	Krakus, ul. Floriańska	70	31 VIII 1961	30 XI 1961	5
3	Olsztyńska	35	31 VIII 1961	30 XI 1961	2
4	Krakus, ul.Krowoderska	45	20 VII 1961	20 VI 1962	3
5	Krowoderska	35	20 VI 1962	30 VI 1962	4
6	Górnika, ul. Floriańska 1	60	8 VII 1962	30 VI 1962	4
7	Tenczyńska	70	20 VI 1962	30 VI 1962	6
8	Podhale	70	3 VII 1962	30 VI 1962	5
9	Wiślicka	70	13 VII 1962	30 VI 1962	5
10	Górnika, ul. Floriańska	60	25 VI 1962	31 VIII 1962	4
11	Prandocka	70	9 VII 1962	31 VIII 1962	5
12	Krakus, ul. Floriańska 40a,	35	6 VII 1963	30 VI 1963	3
13	Krakus, ul. Warszawska 6	70	20 VI 1963	20 VI 1963	5
14	Kalwaria	35	20 VI 1963	30 VI 1963	2
					61

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Wykaz przedszkoli i liczba sióstr zwolnionych z pracy w latach 1961-1963

Archiwum sióstr marianek

Archiwum sióstr marianek

Archiwum sióstr marianek

Archiwum sióstr marianek

Siostry marianki jako przedszkolanki i nauczycielki praktycznych zawodów

Archiwum sióstr sercanek

Dzieci z przedszkola prowadzonego przez siostry serdanki, Kielce-Karczówka, 1956 r.

BY OCALIĆ WIARĘ W NARODZIE

1962

Katechizacja w parafiach

Ostateczny kres nauczania religii w szkołach przyniosła ustawa sejmowa z 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania. Od września tego roku katecheza była prowadzona wyłącznie w kościołach, budynkach parafialnych i domach wynajętych od parafian. Kolejne zarządzenia ministra oświaty o prowadzeniu punktów katechetycznych narzucały stronie kościelnej warunki, w jakich mogła odbywać się nauka religii, m.in. zakaz nauczania przez zakonnice i zakonników, wymóg rejestrowania punktów, składania sprawozdań, ewidencjonowania dzieci, zawierania umów o pracę. Episkopat kategorycznie odrzucił nadzór państwa nad punktami katechetycznymi. Siostry zakonne podjęły pracę jako katechetki.

Pierwszy okres pracy w latach sześćdziesiątych był szczególnie trudny. Bez wcześniejszego przygotowania zaplecza i koniecznej infrastruktury, służbę katechetyczną należało zacząć od zaraz. Najczęściej spotkania z dziećmi i młodzieżą odbywały się w zakrystiach, tam gdzie był kościół oraz w rozrzuconych po wioskach wynajętych u życzliwych osób mieszkaniach. W okresie jesienno-zimowym siostry katechetki musiały znosić dokuczliwe zimno, gdyż wiele pomieszczeń było słabo ogrzewane, często same musiały się troszczyć o czystość w pomieszczeniach. Ich etat to często ponad 30 godzin tygodniowo, obejmujący wszystkie poziomy.

Ankieta dotycząca pracy katechetycznej sióstr ze Zgromadzenia Córek Matryi Niepokalanej, 1988 r. (Archiwum sióstr niepokalanek)

Archiwum sióstr urszulanek UR

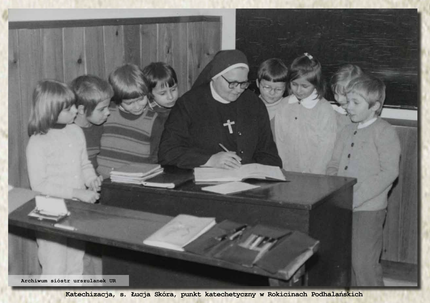
Katechizacja prowadzona przez s. Dominikę Szumiło, 1989 r.

Archiwum sióstr urszulanek UR

Katecheza, s. Leona Ciechanowska, punkt katechetyczny w Łodzi, 1979 r.

Archiwum sióstr urszulanek UR

Katecheza, s. Mieczysława Słomiany, punkt katechetyczny w Sieniawie

Archiwum sióstr urszulanek UR

Katechizacja, s. Łucja Skóra, punkt katechetyczny w Rokicinach Podhalańskich

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Katechizacja dzieci przedszkolnych w kaplicy parafialnej, Tarnowiec

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

ZAPRZESTAĆ KSZTAŁCENIA KADR ZAKONNYCH

1963

Trudności w zdobywaniu wykształcenia

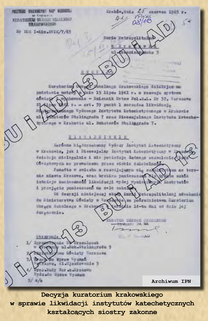
W 1950 r. kardynał Adam Sapieha erygował Diecezjalny Instytut Katechetyczny przy klasztorze sióstr urszulanek Unii Rzymskiej w Krakowie, a rok później Wyższy Instytut Katechetyczny (z czasem Międzyzakonny). Diecezjalny ośrodek stanowił swego rodzaju liceum katechetyczne dla zakonnic, a także przygotowywał do matury korespondencyjnej bądź eksternistycznej (władze utrudniały im zdobycie średniego wykształcenia). Międzyzakonny instytut pogłębiał wiedzę religijną sióstr w zakresie życia zakonnego. Poprzez studia filozoficzno-teologiczne przygotował on zakonnice do pracy w duszpasterstwie. Studentki pochodziły z przeszło pięćdziesięciu zgromadzeń zakonnych.

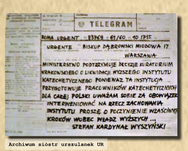
Słuchaczki Międzyzakonnego Wyższego Instytutu Katechetycznego, Kraków, 1956 r.

Kiedy byłem w Krakowie bardzo hołubiłem WIK. […] Uważałem Wyższy Instytut Katechetyczny za szkołę przygotowującą do głębszego przeżywania waszej zakonności. Do tego, ażeby głębiej przeżywać swoje powołanie zakonne, tę dwoistość profilu Marii i Marty, trzeba stale dopełniać swoje wykształcenie teologiczne, to znaczy czynić to, czemu służy właśnie WIK.

Jan Paweł II, Przemówienie do zakonnic w kościele Mariackim, Kraków, 9 czerwca 1979 r.

Decyzja kuratorium krakowskiego w sprawie likwidacji instytutów katechetycznych kształcących siostry zakonne

Telegram prymasa do bp. Bronisława Dąbrowskiego w sprawie obrony Wyższego Instytutu Katechetycznego

Władze oświatowe nakazały zamknięcie obu instytutów katechetycznych. W odwołaniu od tej decyzji ówczesny metropolita krakowski, abp Karol Wojtyła, podkreślał, że likwidacja uczelni dyskryminuje siostry zakonne, godzi w prawo do kształcenia. Decyzja kuratorium została anulowana dopiero wskutek interwencji kard. Stefana Wyszyńskiego i rozmów podjętych na posiedzeniu Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu.

Międzyzakonny Wyższy Instytut Katechetyczny, Kraków

Kolędowanie Międzyzakonnego Wyższego Instytutu Katechetycznego w refektarzu sióstr urszulanek UR, Kraków, ok. 1977 r.

Kapituła prowincjalna sióstr urszulanek UR. Na pierwszym planie przełożona prowincjalna, m. Renata Mazur, po prawo metropolita krakowski, kard. K. Wojtyła, Kraków, 1977 r.

TYP SIOSTRY PARAFIALNEJ

1964

Praca w duszpasterstwie parafialnym

Nie powiodły się plany władz komunistycznych dotyczące likwidacji życia zakonnego poprzez pozbawienie sióstr źródła zarobkowania (szpitale, szkoły, przedszkola itp.). Po odsunięciu od zajęć zgodnych z charyzmatem zakonnice podjęły pracę w parafiach. Pełniły posługę katechetek, organistek, zakrystianek, pielęgniarek, nauczycielek rzemiosła i inne funkcje pozwalające im zdobyć środki materialne na utrzymanie placówek zakonnych. W ocenie aparatu partyjnego „powstał nowy typ, typ siostry parafialnej, [która] służy tam gdzie jest potrzeba". Walka z zakonnicami w parafiach prowadzona była poprzez dyskryminujące zarządzenia, kary administracyjne, a także pogłoski, które miały zniszczyć ich autorytet.

W porozumieniu z posterunkami MO należy szeroko stosować nacisk administracyjny poprzez nakładanie kar na zakonnice: za przebywanie w parafii bez dopełnienia formalności meldunkowych, kolportowanie materiałów katechetycznych i innych o treści religijnej, za uprawianie bez zezwolenia praktyk pielęgniarskich i sprzedaży leków, za prowadzenie nielegalnych przedszkoli, „przechowalni dzieci".

Zakres i kierunki pracy Wydziału IV KW MO w Lublinie i jednostek powiatowych SB woj. lubelskiego, 1 lutego 1963 r. (Archiwum IPN)

Zakrystianka s. Franciszka Krzesaj, Przemyśl, 1966 r.

Praca codzienna

Posługa sióstr kanoniczek w duszpasterstwie parafialnym

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

NOWE WYLANIE DUCHA ŚWIĘTEGO

1965

Soborowe czyny sióstr zakonnych

W latach 1962–1965 w Rzymie obradował Sobór Watykański II, zwołany z inicjatywy papieża Jana XXIII, w celu uwspółcześnienia Kościoła katolickiego. Pierwszej sesji soborowej przewodniczył Jan XXIII, trzem kolejnym jego następca Paweł VI. Władze komunistyczne reglamentowały paszporty biskupom polskim udającym się na sobór, prasa publikowała dezinformacyjne artykuły na temat ich zaangażowania w soborowe prace. Siostry zakonne duchowo wspierały obrady ojców soborowych. Podczas kolejnych sesji podejmowały zobowiązania w tej intencji, tzw. czyny soborowe. Solidarne włączenie się w przeżywanie wielkich wydarzeń w życiu Kościoła integrowało zgromadzenia zakonne.

Spotkanie prymasa z siostrami w kaplicy Matki Boskiej Częstochowskiej w Bazylice Watykańskiej, wrzesień 1963 r. (fot. T. Makula).

OFIARY POLSKICH SIÓSTR ZAKONNYCH W INTENCJI OBRAD SOBORU:

1962 – czuwania soborowe (całonocne adoracje poszczególnych wspólnot zakonnych w kaplicy cudownego obrazu na Jasnej Górze)

1963 – soborowe czyny dobroci (siostry złożyły na Jasnej Górze ziarnka pszenicy – symbol dobrych uczynków, z nich przygotowano hostie)

1964 – realizacja hasła „Zwyciężam siebie za zwycięstwo Kościoła” (każde zgromadzenie złożyło na Jasnej Górze różańce, przeznaczone na misje)

1965 – realizacja hasła „W macierzyńską niewolę Maryi, Matki Kościoła, za wolność Kościoła w świecie i Ojczyźnie” (żeńskie zgromadzenia zakonne w Polsce oddały się w macierzyńską niewolę Maryi za wolność Kościoła)

Audiencja u Pawła VI z udziałem polskich sióstr zakonnych, 7 marca 1967 r.

Siostry odbierają krzyże misyjne z rąk papieża, 6 października 1968 r.

Kard. S. Wyszyński, w Instytucie Polskim w Rzymie w okresie drugiej sesji Soboru Watykańskiego II, 25 września 1963 r.

Na różańcowych paciorkach odmawiały siostry zakonne niezliczone „Zdrowaśki”, błagając za wstawiennictwem Maryi o błogosławieństwo dla prac soborowych. Każde Zgromadzenie miało swoją noc czuwania – prosząc by Maryja jako Matka Kościoła zechciała wziąć pod swoją macierzyńską opiekę cały Kościół

Kard. Stefan Wyszyński

Audiencja u Pawła VI z udziałem polskich sióstr zakonnych, 19 listopada 1973 r.

SACRUM POLONIAE MILLENIUM

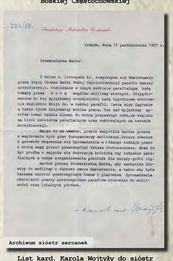
1966

Obchody milenijne w życiu wspólnot zakonnych

W dniu 1 stycznia 1966 r. prymas, kardynał Stefan Wyszyński, ogłosił Rok Jubileuszowy Millenium Chrztu Polski. Do tego doniosłego wydarzenia Kościół katolicki przygotowywał się poprzez Wielką Nowennę (narodowe rekolekcje) oraz nawiedzenie wszystkich diecezji i parafii przez kopię obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Centralne obchody odbyły się 3 maja na Jasnej Górze. Milenijne uroczystości przeżywano przez cały rok w kolejnych miastach poszczególnych diecezji i administratur apostolskich. W tym samym czasie władze komunistyczne organizowały obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego, aby przeciwdziałać kościelnej inicjatywie. Żeńskie zakony aktywnie włączyły się w milenijne uroczystości.

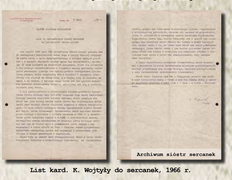
Centralne uroczystości milenijne na Jasnej Górze, 3 maja 1966 r. Przełożone generalne niosą obraz Matki Boskiej Częstochowskiej

List kard. Karola Wojtyły do sióstr serdecznek z prośbą o pomoc w przygotowaniach do nawiedzenia diecezji krakowskiej przez kopię obrazu jasnogórskiego (puste ramy)

Matka Boża internowana z trasy przejazdu do archikatedry w Warszawie, 20 czerwca 1966 r.

List kard. K. Wojtyły do serdecznek, 1966 r.

Władze komunistyczne nie zezwoliły na udział Pawła VI w centralnych obchodach milenijnych na Jasnej Górze. Papież łączył się duchowo z polskimi biskupami i katolikami. W tym dniu odprawił Mszę św. w kaplicy Matki Boskiej Częstochowskiej (tzw. polskiej) w podziemiach Bazyliki św. Piotra w Rzymie.

Spotkanie sióstr zakonnych i kapłanów z papieżem Pawłem VI po Mszy św. inaugurującej Millenium Chrztu Polski, Rzym, 3 maja 1966 r. (fot. F. Felici)

Archiwum sióstr ursulanek SJK

Nawiedzenie domu generalnego sióstr serdecznek w Krakowie przez kopię obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, 1967 r.

Milenijnym obchodom początkowo towarzyszyła kopia jasnogórskiego obrazu, choć władze utrudniały jej wędrówkę, a ostatecznie we wrześniu 1966 r. internowały wizerunek na Jasnej Górze. Znakiem obecności Królowej Polski stały się puste ramy. W tym symbolu Maryja nawiedzała parafie i wspólnoty zakonne diecezji katowickiej, a następnie krakowskiej, tarnowskiej, przemyskiej, lubelskiej i administracji apostolskiej z siedzibą w Lubaczowie.

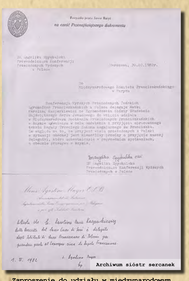
modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

W ŁĄCZNOŚCI Z KOŚCIOŁEM POWSZECHNYM

1967

Międzynarodowa współpraca zgromadzeń zakonnych

W dniu zakończenia Soboru Watykańskiego II, 8 grudnia 1965 r., Kongregacja do spraw Życia Konsekrowanego zatwierdziła utworzenie Unii Międzynarodowej Przełożonych Generalnych Zakonów Żeńskich. Dzięki usilnym staraniom prymasa, kardynała Stefana Wyszyńskiego, mimo żelaznej kurtyny oddzielającej Polskę od Zachodniej Europy, w prace tej organizacji czynnie włączały się wyższe przełożone zakonne z Polski. Zacieśnienie współpracy żeńskich zgromadzeń zakonnych w ramach Kościoła powszechnego było jednym z owoców uczestnictwa ośmiu przełożonych generalnych w obradach soborowych.

Archiwum sióstr serdanek

Zaproszenie do udziału w międzynarodowym zjeździe przełożonych franciszkańskich w Rzymie, 1962 r.

Archiwum sióstr ursulanek SJK

Pierwszy zjazd delegatek Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych Zakonów Żeńskich: po lewej w środku reprezentantka Polski, matka Andrzeja Górska, ursulanka SJK, Rzym, 1967 r.

Archiwum sióstr serdanek

Międzynarodowy zjazd przełożonych franciszkańskich w Rzymie: w drugim rzędzie (druga od prawej) m. Karolina Kasperkiewicz, serdanka reprezentująca Polskę, 1962 r.

Archiwum sióstr ursulanek SJK

Zjazd konsulty międzynarodowej przełożonych generalnych rozpoczynający w Rzymie, 1972 r.

Archiwum sióstr ursulanek SJK

Kurs dla wyjeżdżających do pracy wśród Polonii, Wilanów, 28 sierpnia 1961 r.

DYSKRYMINACJI ZAKONÓW CIĄG DALSZY

1968

Zarządzenia administracyjne uderzające w działalność zgromadzeń zakonnych

W czerwcu 1968 r. biskupi polscy wystosowali list do rządu na temat stosunku państwa do Kościoła. Obok szeregu szykan i represji wymienili te, które bezpośrednio uderzały w żeńskie wspólnoty zakonne. Władze finansowe nakładały na zgromadzenia podatki dochodowe sprzeczne z obowiązującymi ustawami, a ich wymiar ustalano i podwyższano arbitralnie. Zakonnice zatrudnione w instytucjach kościelnych skreślano z ewidencji w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, mimo że zatrudnione były na podstawie umowy o pracę, a prawo stanowiło o obowiązku ubezpieczenia wszystkich osób pracujących. Biskupi wspomnieli też o pozornie błahej sprawie, a mianowicie zakazie przedstawiania jasełek i misteriów, który był elementem polityki pozbawienia sióstr wpływu na dzieci i młodzież.

Władze administracyjne surowo zakazują przedstawiania jasełek, misteriów i wyświetlania filmów religijnych nawet w kościołach, i to nawet w łączności z nabożeństwem

List biskupów polskich do Rządu, Gniezno, 28 czerwca 1968 r.

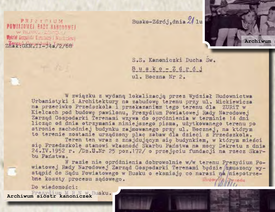
Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Jasełka w wykonaniu podopiecznych sióstr służebniczek starowiejskich, Szczawnica, 1950 r.

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Podopieczni sióstr służebniczek starowiejskich, Szczawnica, 1953 r.

Archiwum sióstr kanonisek

Pismo Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Busku-Zdroju dotyczące wywłaszczenia sióstr kanonisek, 1968 r.

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Podopieczne sióstr służebniczek starowiejskich, Szczawnica, 1951 r.

Kard. Stefan Wyszyński wśród przedszkolaków

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

UCZESTNICZĄC W MISJI POJEDNANIA

I969

Spotkanie sióstr na terenie Muzeum Auschwitz-Birkenau

W 1969 r. ordynariusz katowicki, bp Herbert Bednorz, zaprosił żeńskie wspólnoty zakonne diecezji katowickiej do udziału w stanowym dniu skupienia i modlitwy na terenie byłego nazistowskiego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu. Inicjatywie ordynariusza przyświecała idea integracji i umocnienia środowiska zakonnego w okresie wzmożonych działań laicyzacyjnych ze strony władz komunistycznych. Uroczystość wpisywała się w obchody 30. rocznicy wybuchu drugiej wojny światowej i ideę pojednania polsko-niemieckiego. Zjazd zakonnic był niecodziennym wydarzeniem, ze względu na charakter oraz miejsce spotkania znalazł się pod szczególną obserwacją funkcjonariuszy SB.

Niech modlitwa wrześniowa będzie dla nas również przypomnieniem obowiązków na dziś. Jest to obowiązek nie tylko oddania życia za braci, ale także obowiązek obrony w codziennym życiu największych wartości Narodu: prawa do wolności jego ducha i kultury ojczystej, do wolności światopoglądu, sumienia i religii oraz nienaruszalności naszych granic i samostanowienia o sobie.

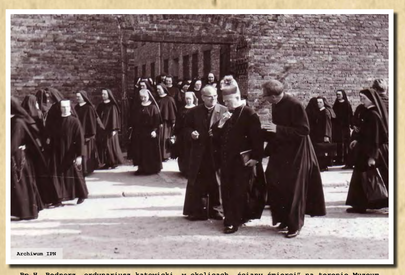
Słowo biskupów polskich na 30-lecie wybuchu drugiej wojny światowej, Jasna Góra, 3 maja 1969 r.

Archiwum IPN

Archiwum IPN

Archiwum IPN

Uczestniczki zjazdu sióstr zakonnych diecezji katowickiej na terenie Muzeum Auschwitz-Birkenau. Zdjęcie operacyjne SB, zaczernienia w dolnych rogach świadczą, że zostały wykonane z zakamuflowanego aparatu fotograficznego, Oświęcim, 1969 r.

Archiwum IPN

Bp H. Bednorz, ordynariusz katowicki, w okolicach „ściany śmierci" na terenie Muzeum Auschwitz-Birkenau. Zdjęcie operacyjne SB, Oświęcim, 1969 r.

Archiwum IPN

IDŹCIE TAM GDZIE NAJTRUDNIEJ

I970

Praca wśród dzieci specjalnej troski

W ramach laicyzacji służby zdrowia zwalniano ze szpitali doświadczone siostry zakonne z kilkudziesięcioletnim stażem i to w czasie, gdy dyrektorzy tych placówek uskarżali się na brak wykwalifikowanych pielęgniarek. Proces usuwania zakonnic-pielęgniarek z zakładów służby zdrowia został nieco zahamowany w drugiej połowie lat sześćdziesiątych z powodu braku świeckiego średniego personelu medycznego. Zakonnice-pielęgniarki przesuwano do placówek wymagających szczególnej troski i podopiecznych. Wyznaczano im trudniejszą i niebezpieczniejszą pracę, na oddziałach zakaźnych, wśród upośledzonych, psychicznie i obłożnie chorych, czyli tam gdzie było najmniej chętnych do podjęcia trudnej pracy.

Archiwum sióstr franciszkanek w Laskach

Już tylko w bardzo nielicznych szpitalach, zwłaszcza w oddziałach zakaźnych, znajdziecie, drodzy Bracia, pracujące siostry zakonne. Znajdują się jeszcze tu i dwdzie w zakładach takich, w których służba drugiemu człowiekowi jest najcięższa – w zakładach dla nieuleczalnie chorych, dla dzieci niedorozwiniętych. Dlaczego setki polskich niewiast mających doskonałe przygotowanie zawodowe, egzaminowanych przez państwowe komisje, musiało opuścić wybrane przez siebie i kochane placówki pracy, jakimi były dla nich sale szpitalne? […] Tylko dlatego, że ubrane były w zakonny habit i były zewnętrznym wyrazem ideologii innej niż urzędowa.

List pasterski biskupów polskich do braci kapłanów, Jasna Góra, 28 sierpnia 1963 r.

Nazwa dzieł prowadzonych przez Siostry	Stan na 1 I 1948	Stan na 1 I 1989
Przedszkola	22	–
Zakłady wychowawcze	3	–
Domy dziecka	2	–
Szkoły	3	–
Placówki katechetyczne	1	24
Szpitale	15	5
Domy opieki dla chorych i starców	4	2
Zakłady specjalne dla dorosłych	–	2
Zakłady specjalne dla dzieci	–	2

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Zmiana liczby i charakteru dzieł prowadzonych przez siostry miłosierdzia w wyniku polityki władz PRL

Archiwum sióstr franciszkanek w Laskach

Niewidome dzieci na tle ruin

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Posługa sióstr służebniczek starowiejskich wśród dzieci specjalnej troski, Łódź, ul. Spadkowa

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Posługa sióstr służebniczek starowiejskich wśród dzieci specjalnej troski, Brzozów

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Podopieczni sióstr służebniczek starowiejskich przy nauce zawodu, Mokrzyszów

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Siostra służebniczka starowiejska wśród pensjonariuszy, Grybów

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

NIECH ŻYCIE NASZE PIEŚNIĄ SIĘ STANIE

„NIKODEMY”

1971

Siostry na festiwalach piosenki religijnej „Sacrosong”

17–18 maja 1969 r. w Łodzi odbył się pierwszy festiwal piosenki religijnej „Sacrosong”, którego głównym inicjatorem i organizatorem był salezjanin, ksiądz Jan Palusiński. Kolejne edycje organizowano co roku w różnych miastach Polski. Była to największa tego typu impreza w Europie. Oczywiście nie cieszyła się zbytnim poparciem ze strony władz państwowych. W muzycznych spotkaniach aktywnie i licznie brały udział siostry zakonne oraz przygotowane pod ich kierownictwem schole, zespoły śpiewacze i instrumentalne.

Kazdy śpiewać może… Rekreacja muzyczna u sióstr serdanek w Krakowie

„Sacrosong” z udziałem sióstr urszulanek, Warszawa, 1974 r.

Kto śpiewa modli się podwójnie… Schola sióstr szkolnych de Notre Dame

Próba przed występem sióstr niepokalanek

1972

Konspiracyjne i specjalne przygotowania dzieci do sakramentów świętych

Władze komunistyczne dążyły do tego, aby miejsce religii i związanych z nią obrzędów zastąpić świeckimi obyczajami. Szczególnie utrudniony dostęp do praktyk religijnych i katechizacji miały dzieci z rodzin działaczy partyjnych, milicjantów i wojskowych. Siostry zakonne niejednokrotnie w tajemnicy katechizowały te dzieci i przygotowywały do przyjęcia sakramentów świętych. Opieką katechetyczną otaczały także młodzież mieszkającą w internatach, domach dziecka i specjalnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w których utrudniano im spełnianie praktyk religijnych. Zakonnice przygotowywały do przyjęcia sakramentów świętych m.in. głuchoniemych, dzieci cygańskie.

Indywidualna katecheza prowadzona przez s. Szczęsną Łęską, nazaretankę

Oprócz nauczania w punktach indywidualnie przygotowywałam do I Komunii Świętej dzieci, które ze względu na stanowisko zajmowane przez rodziców, nie mogły uczeszczać na katechizacje.

Relacja s. Zofii Polak (Archiwum sióstr niepokalanek)

s. Daniela Mikula, urszulanka UR, z podopiecznymi przygotowanymi do Pierwszej Komunii Świętej

Dzieci Romów przygotowane do Pierwszej Komunii Świętej w Łącku przez siostry służebniczki starowiejskie

„Przechowalnia” dla dzieci w domu sióstr niepokalanek w Zakopanem

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

NIEUSTANNIE W DRODZE

1973

Udział w pielgrzymkach pieszych na Jasną Górę

W okresie letnim siostry zakonne wyruszały na pielgrzymi szlak w kierunku Częstochowy. Do Pani Jasnogórskiej zmierzały w podwójnej roli, jako pątniczki i samarytanki. Z ogromnym poświęceniem pełniły różnego rodzaju posługi na rzecz pielgrzymów. Były duchowymi przewodniczkami i pielęgniarkami. Obsługiwały punkty informacyjne, zaopatrzeniowe i medyczne. Władze utrudniały ich działalność poprzez decyzje administracyjne, jak chociażby zakaz sprzedaży lekarstw uczestnikom sierpniowej pielgrzymki pieszej na Jasną Górę, mimo że upały były wówczas szczególnie dotkliwe.

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Obsługa pielgrzymów przez urszulanki SJK na Jasnej Górze

Ilekroć do Was drogie matki i siostry zwracaliśmy się z prośbą bez dyskusji pomagałyście. Nie szło o pomoc materialną, o zdobywanie funduszy, tylko o to by na kolanach przez modlitwę na Jasnej Górze i w Waszych domach zakonnych, w kaplicach, w wędrówkach pielgrzymich i w pracy nieść prawdziwą pomoc Kościołowi.

Fragment przemówienia kard. Stefana Wyszyńskiego do sióstr, 3 sierpnia 1976 r.

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Siostry urszulanki SJK wśród uczestników pieszej pielgrzymki z Łodzi na Jasną Górę

Archiwum sióstr niepokalanek

Zaopatrywanie w świeże pieczywo pielgrzymów warszawskiej pieszej pielgrzymki należało do codziennych zadań sióstr niepokalanek

Archiwum sióstr urszulanek SJK

s. Bertilla Hibner, urszulanka SJK, w ekipie medycznej podczas pielgrzymki warszawskiej na Jasną Górę

DUCHOWE ZAPLECZE KOŚCIOŁA

1974

Współpraca z hierarchią i duchowieństwem

„Sentire cum Ecclesia", do którego z całą mocą zapraszał wszystkich wierzących Sobór Watykański II, dla wspólnot zakonnych w Polsce oznaczało czynne włączenie się w dzieło ewangelizacji. Prymas kardynał Stefan Wyszyński apelował do sióstr: *Wszędzie was Kościół potrzebuje, coraz bardziej, tej waszej świętości, gruntownego uświadomienia religijnego i teologicznego, potrzebuje waszego apostolstwa. Nie myślcie, że apostolstwo to sprawa biskupów, ono jest też waszym obowiązkiem. Biskupi wciąż wołają o pomoc sióstr w katechizacji, zawezwiemy was wszystkie, ile tylko was jest, abyście tę pracę Słowa Bożego uznały za najważniejsze zadanie chwili.*

Archiwum sióstr urszulanek SJK

W wydziale katechetycznym warszawskiej kurii, obok prymasa s. Jana Płaska, urszulanka SJK

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Uczestniczki Kongresu Mariologicznego w Olsztynie, czerwiec 1977 r.

Jest nas (zakonnic i zakonników) 30 tysięcy, a mieszkańców Polski jest ponad 30 milionów, trzeba żeby każda zakonnica wzięła odpowiedzialność za „swój" tysiąc Polaków i swoją modlitwą, ofiarą i cierpieniem doprowadziła ich do łask, do szczęścia prawdziwego – Boga, który jest wieselem naszym i źródłem naszego szczęścia w wieczności.

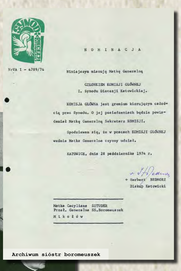
bp Bronisław Dąbrowski

Archiwum sióstr urszulanek SJK

S. Teresa Sułowska , urszulanka SJK, na Kongresie Mariologicznym w Olsztynie, 25 czerwca 1977 r.

Nie lękajcie się jazgotu władz wobec Kościoła. Wszystkich Was wzywam do modlitwy. I Wy Siostry to czynicie wyginając kolanami posadzkę w kaplicy Matki Bożej Jasnogórskiej.

Kard. S. Wyszyński, przemówienie do sióstr z okazji Świąt Wielkanocnych, 28 marca 1970 r.

Archiwum sióstr boromeuszek

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Obrady III Synodu Archidiecezji Warszawskiej, 1973 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

OTOCZCIE TROSKĄ ŻYCIE

1975

Zaangażowanie sióstr w prowadzenie domów samotnej matki

Kardynał Karol Wojtyła w 1974 r. zwrócił się do siostry Bernardy Krecikowskiej, przełożonej prowincjalnej Zgromadzenia Najświętszej Rodziny z Nazaretu, z propozycją, by siostry podjęły się zadania kierowania Domem Samotnej Matki. Przełożona nie kryła przed metropolitą krakowskim wątpliwości. Zapytała: *co się stanie gdy w młodych siostrach zostanie rozbudzony instynkt macierzyński i zaczną opuszczać z tego powodu Zgromadzenia?* Kardynał odrzekł: *Zaryzykujmy Matko. Wiem, że jest to rzecz Boża.* Siostry nazaretanki „zaryzykowały". Obawy przełożonej nie potwierdziły się. Żadna z zakonnic nie opuściła wspólnoty z powodu opieki nad matkami i ich dziećmi, przeciwnie, liczba powołań wzrosła.

s. Cherubina Bokota z podopiecznym z Domu Samotnej Matki

Brzozów

Chotomów, 1974 r.

Wśród podopiecznych Domu Małego Dziecka w Krzydlinie

ZOSTAŁY BY MODLIĆ SIĘ ZA ROSJĘ

1976

Pomoc dla sióstr żyjących w ZSRR

Siostry niepokalanki bezhabitowe, które w 1945 r. zdecydowały się pozostać na Wileńszczyźnie i Nowogródczyźnie złożyły oświadczenie: *Decyzja pozostania i trwania na tej ziemi jest dobrowolną ofiarą, którą składamy w intencji o wolność Kościoła katolickiego w Związku Sowieckim i nawrócenia Rosji.* Bilans dla zakonspirowanego życia zakonnego na dawnych Kresach Wschodnich w latach siedemdziesiątych przedstawiał się tragicznie; coraz mniej kapłanów, coraz mniej bohaterskich sióstr, a te które jeszcze pracowały odczuwały głęboko ciężar wieku i poniesionego trudu.

Pierwsza Msza św. sprawowana jawnie na posesji sióstr w Świrze na Białorusi przez ks. Wojciecha Lemańskiego, 1990 r.

Genowefa Wójcik (1911–1974), w 1932 r. wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia, pięć lat później złożyła śluby wieczyste. Po ukończeniu seminarium została skierowana do pracy w kuchni w Nowosiółkach, gdzie siostry prowadziły szpital, szkołę, odwiedzały ubogich. W 1945 r., na prośbę miejscowej ludności, pozostała w Nowosiółkach. W niedziele i święta w kaplicy szpitalnej s. Genowefa rozkładała szaty liturgiczne na ołtarzu, czytała modlitwy mszalne, by w ten sposób poniekąd uobecnić liturgię Mszy św., gdy nie było kapłana. Zmarła 1 grudnia 1974 r. w Nowosiółkach; miała 63 lata życia i 42 lata powołania.

List s. Genowefy Wójcik

Cmentarz w Nowosiółkach, miejsce pochówku s. Genowefy Wójcik

Czasy były bardzo trudne [pisała s. Janina Szumska, wieloletnia przełożona wspólnoty sióstr niepokalanek w Wilnie] – *bardzo chciałam, żeby Matka Generalna zdjęła ze mnie ten obowiązek i ciążącą odpowiedzialność. Pisałam: „moja sukienka porwała się"* [czytaj: bardzo proszę o zmianę] – *matka odpisywała – „reperuj jak możesz i dalej ją noś"*

Listy s. Janiny Szumskiej z Wilna do przełożonej generalnej (Archiwum sióstr niepokalanek)

Góra Krzyży w Szawlach na Litwie, miejsce pielgrzymowania katolików na Litwie w okresie „ciemnej nocy" komunizmu

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

IDŹCIE I GŁOŚCIE EWANGELIĘ

1977

Praca na misjach „ad gentes”

Polskie siostry zakonne włączyły się w dzieło ewangelizacji na wszystkich krańcach świata. Naukę Chrystusa głosiły w Afryce, Azji, Ameryce Południowej i Australii. Misyjnym społecznościom, podobnie jak rodakom w kraju, służyły słowem i czynem. Umiejętnie łączyły działalność edukacyjną i humanitarną z ewangelizacyjną. Walczyły z głodem, analfabetyzmem i chorobami, szerzyły zdobycze kultury i cywilizacji, ale przede wszystkim w swojej posłudze głosiły Chrystusa. Nadrzędnym zadaniem sióstr misjonarek było przekazywanie Dobrej Nowiny o Chrystusie i Jego darze zbawienia.

Wręczenie krzyży misyjnych przez papieża Pawła VI, 6 października 1968 r.

Pożegnanie misjonarek ze Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej wyjeżdżających do Japonii, Przemyśl, 17 października 1976 r.

Drogie Siostry, chciejcie sobie to aplikować, co tak często słyszycie o Waszym posłannictwie, że jest przede wszystkim służbą, służbą Bogu, służbą Chrystusowi, służbą Kościołowi, służbą ludowi Bożemu, służbą dzieciom Bożym, tym najbiedniejszym, chorym, cierpiącym, opuszczonym. Rozmach misyjny był zawsze oznaką żywotności wspólnot zakonnych.

Przemówienie kard. Stefana Wyszyńskiego do sióstr zakonnych, 24 grudnia 1975 r.

Siostry serdanki wśród miejscowej ludności Tobruku, Libia, 1976 r.

s. Łucja Matwiej z młodzieżą, Boliwia, 1984 r.

s. Małgorzata Wierschowiska na katechezie, Timberii - Czad

HABEMUS PAPAM

1978

Jan Paweł II liczy na modlitwę zakonnic

16 października 1978 r. metropolita krakowski, kardynał Karol Wojtyła, został wybrany przez kolegium kardynalskie papieżem. Jako głowa Kościoła powszechnego przybrał imię Jan Paweł II. Wybór polskiego kardynała na Stolicę Piotrową w narodzie polskim i środowisku zakonnym został przyjęty z ogromnym entuzjazmem. Siostry zakonne otaczały modlitwą Jana Pawła II przez cały okres pontyfikatu.

Symboliczny gest serdecznego uścisku między papieżem Janem Pawłem II a prymasem Polski, kard. Stefanem Wyszyńskim, 1978 r.

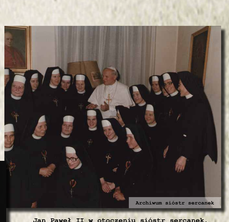

A Wy, Drodzy Rodacy, czy teraz, czy kiedykolwiek, przyjmować będziecie błogosławieństwo papieża Jana Pawła II, przypomnijcie sobie, że wyszedł on spośród Was i że ma szczególne prawo do Waszych serc i Waszej modlitwy.

List Jana Pawła II do Polaków, 23 października 1978 r.

Drogie matki i siostry! Musicie wesprzeć Papieża przede wszystkim modlitwą. […] Polska musi wesprzeć Papieża-Polaka – na kolanach! Co wymodlicie to będzie zyskiem Kościoła w Polsce i w Rzymie.

Przemówienie kard. S. Wyszyńskiego do sióstr zakonnych, 6 listopada 1978 r.

Jan Paweł II w otoczeniu sióstr serdanek, Rzym, 1978 r.

s. Marta Ryk, pracowała w Sekcji Polskiej Radia Watykańskiego w latach 1975-1988

Siostry serdanki w kurii krakowskiej podczas pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski, 1979 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

SPOTKANIE Z PROROKIEM

1979

Siostry na szlaku pielgrzymim Jana Pawła II w Polsce

W czasie pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny Jan Paweł II spotkał się na Jasnej Górze z wyższymi przełożonymi żeńskich zgromadzeń zakonnych. W imieniu zebranych sióstr Ojca Świętego powitała przewodnicząca Konsulty i zarazem przełożona generalna Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, matka Andrzeja Górska. W mowie powitalnej nie kryła ona łez i wzruszenia, które udzieliło się wszystkim zebranym. Siostry zakonne licznie uczestniczyły w celebrach papieskich podczas tej i kolejnych pielgrzymek do Polski.

Jan Paweł II w siedzibie Prymasa Polski w Warszawie, przy ul. Miodowej, 1979 r.

Postanowiłem, że nie będę nic mówił, bo już mówiłem tyle razy. Ale myślę sobie: coś im powiem, nie rozpłacze się tak, jak Matka Górska. […] Bezcenny jest drogie siostry, ten żywy znak, jaki każda z was stanowi wśród ludzi. Tak więc bardzo ważne jest to, co czynicie, ale jeszcze ważniejsze od tego, cokolwiek czynicie, jest to, że jesteście i kim jesteście! Jesteście oblubienicami Ducha Świętego! Waszym powołaniem jest miłość!

Jan Paweł II, Słowo do sióstr zakonnych, Jasna Góra, 5 czerwca 1979 r.

m. Andrzeja Górska, przewodniczaca Konsulty, wita Jana Pawła II w imieniu sióstr zakonnych, Jasna Góra, 5 czerwca 1979 r.

Spotkanie Jana Pawła II z siostrami zakonnymi na Jasnej Górze: przemawia m. Andrzeja Górska, 5 czerwca 1979 r.

Spotkanie z Janem Pawłem II w archikatedrze warszawskiej, 8 czerwca 1987 r.

MODLITWA ZA OJCZYZNĘ

1980

Wspieranie modlitwą wolnościowych dążeń narodu

W sierpniu 1980 r. Kościół katolicki wspierał duchowo strajkujących robotników. Kapłani sprawowali na ich prośbę Msze święte na terenie zakładów, a siostry zakonne otaczały modlitwą. Po wprowadzeniu stanu wojennego, 13 grudnia 1981 r., na terenie całego kraju odprawiane były Msze święte w intencji Ojczyzny. Jednoczyły one zastraszonych ludzi, dawały poczucie wolności i niezależności. Najgłośniejszym echem odbiły się „ojczyźniane" nabożeństwa w kościele św. Stanisława Kostki na Żoliborzu w Warszawie, sprawowane przez księdza Jerzego Popiełuszkę. W tych szczególnych Mszach świętych brały udział siostry zakonne, a troska o wolność narodu i Ojczyzny była stale obecna w ich modlitwach.

MODLITWA ZA OJCZYZNĘ

Wszechmogący i miłosierny Boże, który dałeś Narodowi polskiemu w Najświętszej Matce Pannie przedziwną pomoc i obronę, przyjmij, prosimy Cię, nasze modlitwy, które zanosimy dziś do Ciebie, przez Jasnogórską Królową Polski, przedmurzem Twierdzy, Jasnogórskiej Królowej Polski.

Matko, tyle już razy w dziejach dziedzictwo Twojej pomocy. I tym właśnie mówisz Bogiem Cię, abyś wspomogła za nasza Ojczyzna przed Obliczem Boga, Ojca Jasnej Góry.

Dziejmy przed Tobą działanej gnozyi chwili, wobec wielkich przemian, trudności i niebezpieczeństw, które przeżywa nasza Ojczyzna. Przychodzimy do Ciebie pełni słuszności, a jednocześnie niezachwianej wiary, że Ty Matko, Królowo i Obrońco, wyjednasz u Boga Ojca przez Syna Jego, Jezusa Chrystusa odpowiedzialności za Ojczyznę, za Naród, za jego dobro i przyszłe losy. Ty wiesz o wielu ludzi obecnej w obecnie godności i przez całkowitą przemianę. Pozwalamy dziś nasze bezpieczeństwo, nasze losy, losy Ojczyzny, losy Narodu naszego dalszego losy, z głębokiej wiary do Ciebie o nasze losy.

- Zdaj sam Światło, skąd droga wyjścia z niebezpieczeństwa i chaosu społecznego.
- Daj nam jedność, ducha miłości, prawdy i wzajemnego zrozumienia, abyśmy przezwyciężyli wszystkie trudności i różnice poglądów, zdołali osiągnąć wspólne dobro Ojczyzny.
- Zdaj sam ducha pokoju i rozwagi, aby nie doszło do ewentualnej krwi i ucisku.
- Chroń nas, abyśmy nie utracili wolności, nabytej za tak wielką cenę krwi ojców naszych.
- Daj nam, Matko, ducha ofiarności, rzetelnej odnowy ducha Narodu, abo każdy z nas podjął trud osobistej przemiany życia, wyrażając się w wierności dziełu społecznego odrodzenia Ojczyzny.
- Pogrodziłeś, Matko Chrystusowa, która wiernie wypełniłaś wolę Ojca Niebieskiego, która rodziłeś na pomoc Narodu, jego dziejom, pomóż nam, a prosimy drogą sprawiedliwości, miłości i pokoju. Amen.

Konferencja Episkopatu, Warszawa, 10-11.12.1980

Archiwum sióstr niepokalanek

W całym Zgromadzeniu modlono się by Królowa naszego Narodu zwróciła swoje miłosierne oczy i wybłagała u Swego Syna uciszenie burzy. Z ulgą siostry przyjęły wiadomość z 31 sierpnia 1980 r. o zakończeniu strajku i podpisaniu porozumień. Dla wielu sióstr było głęboką refleksją, gdy patrzyły na moment podpisywania porozumień między Komisją Rządową a Komitetem Strajkującym w Gdańsku. U przewodniczącego Komitetu Strajkowego widoczny był zawieszony na szyi różaniec.

Kronika Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej, sierpień 1980 r.

[…] trapiły i troskały nas sprawy Ojczyzny. Każdego dnia siostry z ufnością kierowały oczy do Tej co na Jasnej Górze i w Ostrej świeci Bramie, by Ona kierowała swoim Królestwem.

Kronika Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej, sierpień 1980 r.

Pogrzeb ks. Jerzego Popiełuszki: nabożeństwo żałobne sprawowane z balkonu kościoła św. Stanisława Kostki na Żoliborzu w Warszawie, 3 listopada 1984 r.

Pogrzeb ks. Jerzego Popiełuszki, tłumy wokół kościoła na Żoliborzu w Warszawie, 3 listopada 1984 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

SOLIDARNOŚĆ Z POTRZEBUJĄCYMI

1981

Pomoc dla strajkujących studentów

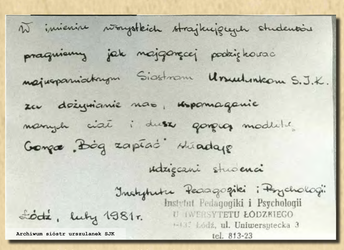
Wieczorem 21 stycznia 1981 r. studenci Uniwersytetu Łódzkiego, a następnie Akademii Medycznej, Politechniki Łódzkiej, Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej i Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych, podjęli strajk okupacyjny. W proteście wzięło udział osiem tysięcy studentów. Domagali się oni autonomii uczelni i wyższego poziomu nauczania. Akcja protestacyjna w Łodzi spotkała się z życzliwością i zainteresowaniem mieszkańców miasta. Łodzianie zaopatrywali strajkujących w żywność i wspomagali drobnymi datkami pieniężnymi, wśród wspierających były żeńskie wspólnoty zakonne.

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Pomoc sióstr urszulanek SJK dla strajkujących studentów łódzkich, 1981 r.

W imieniu wszystkich strajkujących studentów pragniemy jak najgorzej podziękować najserdeczniejszym Siostrom Urszulankom S.J.K. za dożywianie nas, wspomaganie naszych ciał i duszy gorącą modlitwą. Gorąco Bóg zapłać! Niedaleko [illegible] Instytutu Pedagogiki i Psychologii Łódź, luty 1981 r.
Archiwum sióstr urszulanek SJK

Podziękowanie uczestników studenckiego strajku za wsparcie materialne i duchowe sióstr urszulanek SJK

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Duszpasterstwo Akademickie KUL z s. Małgorzatą Górską, urszulanką SJK, Lublin, 1958 r.

BOLEŚĆ NARODU JEST NASZĄ BOLEŚCIĄ

1982

Siostry w Prymasowskim Komitecie Pomocy Internowanym

Nowa rzeczywistość, którą przyniósł 13 grudnia 1981 r., była w Polsce próbą solidarności międzyludzkiej. Dla zakonnic zadaniem priorytetowym stała się pomoc dla internowanych, aresztowanych i ich rodzin. Wiele sióstr zaangażowało się w prace przyparafialnych zespołów charytatywnych, które rozdzielały dary, tak, by trafiły do najbardziej potrzebujących. Siostry spełniały także ważne i niebezpieczne zadania, wymagające dyskrecji. Z pierwszą misją wyruszyły już pierwszego dnia stanu wojennego. Informowały świeckich i duchownych o spotkaniu w rezydencji Prymasa Polski w Warszawie, które stało się zalążkiem powołania Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i Ich Rodzinom.

Archiwum sióstr franciszkanek

Kościół św. Marcina w czasie stanu wojennego

Grób Pański w Niedzielę stanu wojennego, kościół św. Marcina w Warszawie

Archiwum sióstr franciszkanek

Pomieszczenie Prymasowskiego Komitetu na terenie klasztoru w Warszawie, przy ul. Piwnej

Od pierwszego dnia ogłoszenia stanu wojennego, wraz z informacją o aresztowaniach i internowaniach, na terenie furty w klasztorze sióstr franciszkanek służebnic Krzyża w Warszawie, przy ul. Piwnej, pojawiali się ludzie, nie tylko związani wcześniej z duszpasterstwem kościoła św. Marcina. Przynosili informacje o internowanych oraz paczki, zwłaszcza odzież dla tych, których zabrano w nocy. Miało to być chwilowe miejsce przechowania darów, a przeobraziło się w kilkuletnią działalność Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i Ich Rodzinom.

Krzyż z pudełek i chleba

– wyraz wdzięczności internowanych działaczy NSZZ „Solidarność" Ziemi Hrubieszowskiej za pomoc udzieloną im i ich rodzinom przez siostry Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej w okresie stanu wojennego. Belki krucyfiksu wykonali oni z pustych pudełek po zapałkach, a pasyjkę z zagniecionych okruchów chleba. Całość ozdobili słomianymi „ornamentami".

Archiwum sióstr niepokalanek

Krucyfiks ofiarowany siostrom niepokalankom przez internowanych, 1982 r.

Internowani wyrazili wdzięczność za materialną i duchową pomoc na własnoręcznie wykonanych „kartkach pocztowych" 1982 r. Była to jedna z form tzw. twórczości internowanych.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

…I ZNOWU ROZLEGŁ SIĘ DZWONEK

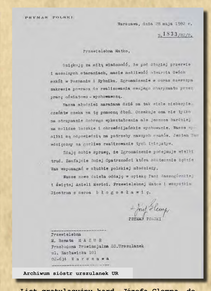
1983

Reaktywacja szkół sióstr urszulanek w Rybniku i Poznaniu

W wyniku wydarzeń politycznych z sierpnia 1980 r. i dzięki staraniom Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu zgromadzenia zakonne mogły na nowo podjąć starania o powrót do działalności, która w poprzednich dziesięcioleciach została im odebrana i zakazana. W roku szkolnym 1982/1983 Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej reaktywowało po dwudziestu latach przerwy dwa licea ogólnokształcące w Poznaniu i w Rybniku. Pierwszy okres działalności szkół był bardzo trudny. Ministerstwo, mimo iż udzieliło zgody na reaktywowanie szkół zakonnych, zwlekało z przyznaniem im praw państwowych.

Karty z kroniki szkolnej liceum sióstr urszulanek UR w Rybniku

Archiwum sióstr urszulanek UR

List gratulacyjny kard. Józefa Glempa, do przełożonej sióstr urszulanek UR z okazji reaktywowania urszulańskich szkół

Pierwsze uczennice reaktywowanego liceum w Rybniku

Uczennice szkoły sióstr urszulanek UR w Poznaniu, Castel Gandolfo, 1984 r. Zdjęcie z publikacji: *Szkoły urszulańskie w Rybniku. 75. rocznica działalności pedagogicznej Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej*, red. J. B. Jabłonowska, Rybnik 1998.

PO PROSTU OJCIEC

1984

Arcybiskup Bronisław Dąbrowski w służbie wspólnotom zakonnym

Wielki wkład w dzieło współpracy miedzyzakonnej, jak również pomiędzy hierarchią a instytutami zakonnymi, miał arcybiskup Bronisław Dąbrowski, bliski współpracownik kardynała Stefana Wyszyńskiego i długoletni sekretarz episkopatu. Był blisko związany z żeńskimi zakonami. Kolejno kierował Porozumieniem Międzyzakonnym, Wydziałem Spraw Zakonnych przy Sekretariacie Prymasa Polski i Komisją Episkopatu do Spraw Zakonnych. Był całkowicie oddany Bogu, Kościołowi i Ojczyźnie. W uznaniu dla jego wyjątkowej misji Katolicki Uniwersytet Lubelski przyznał mu tytuł doktora honoris causa, a prezydent Lech Wałesa odznaczył go Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Abp B. Dąbrowski z członkiniami Konsulty WPŻŻwP, 1970 r.

Abp B. Dąbrowski dla wspólnot zakonnych był człowiekiem opatrznościowym. W latach terroru komunistycznego zapewniał siostrom poczucie bezpieczeństwa. Konsekwentnie i skutecznie bronił je przed bezprawiem władz, spajał i koordynował współpracę międzyzakonną.

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Archiwum sióstr służebniczek starowiejskich

Abp B. Dąbrowski w otoczeniu sióstr służebniczek, Stara Wieś, 1976 r.

Archiwum sióstr niepokalanek

Przełożeni generalni zgromadzeń założonych przez o. Honorata Koźmińskiego wraz z abp. B. Dąbrowskim

Przyjechałam z Bolesławca Śląskiego do Warszawy w sprawie odparcia ataku zabrania nam domu. Jechałam całą noc i czekała mnie podróż powrotna też całą noc. Ksiądz arcybiskup zobaczył moje zmęczenie i lęk. Zapytał o sprawę i zdecydował. „Teraz siostra zje śniadanie i położy się spać do obiadu, a później z ks. F. Godzińskim będziemy omawiać załatwienie tej sprawy i wieczorem uda się siostra w podróż powrotną”

s. Łucja Partyka, Adoratorka Krwi Chrystusa, 10 marca 2003 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

ROZPRACOWAĆ ZAKONNICE

1985

Praca operacyjna Służby Bezpieczeństwa wobec wspólnot zakonnych

W styczniu 1985 r. Wydział V Departamentu IV Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, zajmujący się zwalczaniem Kościoła, zintensyfikował działania inwigilacyjne w środowisku żeńskich wspólnot zakonnych. Wszczęto wówczas tzw. sprawę obiektową o kryptonimie „Księżniczka", w ramach której zbierano informacje na temat Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych w Polsce. Odpowiednikom Departamentu IV, czyli wojewódzkim wydziałom IV, polecono objąć kontrolą zakony żeńskie, rezydujące na podległym im terenie. Sprawa obiektowa „Księżniczka" została zakończona dopiero w sierpniu 1989 r., z powodu zmiany sytuacji politycznej w kraju.

Archiwum IPN

Archiwum IPN

Archiwum IPN

Rozpoznanie pomieszczeń klasztoru sióstr urszulanek UR pod kątem zainstalowania podsłuchu

Archiwum sióstr urszulanek UR

Nowicjat sióstr urszulanek UR

W chwili obecnej zgromadzenia dużo uwagi poświęcają sprawie powołań zakonnych. Dlatego też należy rozeznawać skład socjalny nowicjuszek, prowadzić rozmowy z nimi i z rodzicami celem nakłaniania do opuszczania zakonu. 22.VI.1953.

(Archiwum IPN)

Archiwum IPN

Zdjęcie operacyjne SB, Jasna Góra, sierpień 1969 r.

POD SZCZEGÓLNYM NADZOREM

1986

Siostry zakonne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim

Przez cały okres PRL szczególnym zainteresowaniem Służby Bezpieczeństwa „cieszyły się" siostry pełniące obowiązki przełożonych, pracujące w kuriach biskupich, seminariach duchownych, a także wykładowczynie i studentki.

W notatce z 1985 r. zapisano:

Lublin. Stosunkowo duża ilość sióstr jest katechetkami, studentkami KUL, pracownikami naukowymi bądź administracyjnymi KUL. Na szczególne operacyjne zainteresowanie zasługują zgromadzenia Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej i Urszulanek Szarych, głównie z racji dość dużego związku z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. W obu domach zakonnych mieszkają siostry zatrudnione na tej uczelni: prof. nadz. dr hab. Józefa Zdybicka /Urszulanki Szare/ – prodziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL, doc. dr hab. Aleksandra Witkowska /Urszulanki UR/ – kierownik Katedry Historii Powszechnej Wieków Średnich, Natalia Kansy – kierownik DA KUL.

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Inauguracja roku akademickiego na KUL, październik 1973 r.

Archiwum sióstr urszulanek SJK

Zajęcia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim z filozofem – s. Józefą Zdybicką, urszulanką SJK

Ponadto Siostry Urszulanki Szare prowadzą żeński akademik, który w lubelskich warunkach stanowi dość hermetyczne środowisko, stwarzające tym samym możliwość istotnego oddziaływania wychowawczego na mieszkającą tam młodzież. Na operacyjne zainteresowanie zasługuje również zgromadzenie Sióstr Betanek, które zgodnie z powołaniem przygotowuje przede wszystkim kadry do obsługi parafii oraz Siostry Pasterki, które prowadząc Dom Samotnej Matki pośredniczą w adopcji dzieci, w tym również za granicę.

Notatka służbowa SB dotycząca inwigilacji żeńskich zakonów (Archiwum IPN)

Archiwum sióstr urszulanek UR

Siostry urszulanki UR podczas pracy w bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Krakowie

Archiwum sióstr urszulanek UR

s. Emil Ehrlich, urszulanka UR – zaproszona przez Jana Pawła II do pracy w Sekretariacie Stanu Stolicy Apostolskiej. W okresie od 1978 do 1988 r. pracowała w osobistej bibliotece Jana Pawła II. W 1994 r. mianowana zastępcą Sekretarza Synodu Biskupów poświęconemu życiu konsekrowanemu; w latach 1988–2000 była członkiem komisji zajmującej się wydawnictwem twórczości Karola Wojtyły.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

KUŹNIA POWOŁAŃ

ŚWIĘTOŚĆ TO NASZA SPRAWA

1987

1988

Zaangażowanie sióstr w Ruch Światło-Życie

27 lutego 1987 r. zamarł w wieku 66 lat ksiądz Franciszek Blachnicki, założyciel ruchu oazowego „Światło –Życie". W propagowane przez niego dzieło czynnie włączały się siostry zakonne. Mimo iż ksiądz Franciszek Blachnicki zawsze mówił, że celem Ruchu Światło-Życie nie jest bezpośrednia działalność powołaniowa, lecz formacja do dojrzałego życia chrześcijańskiego, to jednak statystyki dowodzą, że znacząca liczba sióstr zakonnych miała związek z Ruchem Światło-Życie i w tym środowisku kształtowała fundamenty swojej duchowości.

„Oaza" rodzin, Wrocław, 1984 r.

„Oaza" teatralna, Nowy Wiśnicz, 1984 r.

Podczas prowadzenia tzw. „oaz" wciąga się do pracy także zakonnice i katolików świeckich – napisano w notatce do Urzędu do Spraw Wyznań.

(Archiwum Akt Nowych)

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, w okresie rozkwitu „ruchu oazowego", siostry zakonne licznie uczestniczyły w wakacyjnych rekolekcjach jako animatorki. W 1985 r. z letnich rekolekcji oazowych skorzystało 70 tysięcy dzieci i młodzieży pod przewodnictwem blisko 900 księży, 300 sióstr zakonnych i 171 osób świeckich.

Siostry wśród dzieci i młodzieży podczas wakacyjnych spotkań oazowych

Starania zgromadzeń o wyniesienie założycielek i założycieli do chwały ołtarzy

Pontyfikat Jana Pawła II, wielkiego promotora świętości w Kościele, zintensyfikował prace wokół procesów beatyfikacyjnych wielu osób konsekrowanych. W dziesiątą rocznicę swego pontyfikatu papież Polak wyniósł do chwały ołtarzy ojca Honorata Koźmińskiego, założyciela licznych bezhabitowych zgromadzeń zakonnych w Polsce. Kolejne lata obfitowały w liczne uroczystości kanonizacyjne i beatyfikacyjne polskich sióstr, między innymi św. Urszuli Ledóchowskiej, bł. Marii Franciszki Siedliskiej, św. Faustyny Kowalskiej, bł. Marceliny Darowskiej, bł. Bolesławy Lament, bł. Angeli Truszkowskiej, bł. Bernardyny Jabłońskiej, bł. Marii Karłowskiej, bł. Reginy Protman, bł. Edmunda Bojanowskiego i innych.

Kanonizacja Urszuli Ledóchowskiej, Rzym, 18 maja 2003 r.

Portret beatyfikacyjny Honorata Koźmińskiego, Rzym, 16 października 1988 r.

Portret kanonizacyjny Urszuli Ledóchowskiej, Rzym, 18 maja 2003 r.

W ukazywaniu świętości Kościoła obiektywne pierwszeństwo należy przyznać życiu konsekrowanemu, jako, że odzwierciedla ono sposób życia samego Chrystusa. Właśnie dlatego najobficiej objawiają się w nim ewangeliczne dobra i najpełniej urzeczywistnia cel Kościoła, to znaczy uświęcenie ludzkości. [...] W ten sposób życie konsekrowane nieustannie przypomina Ludowi Bożemu o potrzebie odpowiadania świętością życia na miłość Bożą, rozlaną w sercach przez Ducha Świętego.

Jan Paweł II, „Vita consecrata"

Siostry uczestniczące w uroczystościach beatyfikacyjnych Honorata Koźmińskiego, Rzym, 16 października 1988 r.

Beatyfikacja Franciszki Siedliskiej, Rzym, kwiecień 1989 r.

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja

„PO OWOCACH ICH POZNACIE…”

1989

Nagroda za postawę w życiu religijnym i społecznym

Zadaniem sióstr zakonnych, porywającym a jednocześnie bardzo trudnym, jest być w codzienności odblaskiem Boga. Wielu cichym i skromnym kobietom, przeżywającym swoje powołanie w nieprzyjaznym dla nich okresie PRL, udało się zrealizować to wyzwanie w sposób budzący uznanie i szacunek. W szeregach polskich zakonnic nie brak tych, które odznaczono najwyższymi odznaczeniami, zarówno kościelnymi jak i państwowymi, za służebną postawę bliźniemu i Ojczyźnie. Siostry zakonne dały świadectwo życia w trudnych latach PRL tworząc inny, alternatywny wobec zniewalającego systemu świat. Zapisały ważne karty historii narodu i Kościoła w Polsce.

Archiwum sióstr boromeuszek

Order Pro Ecclesia et Pontyfice przyznany boromeuszkom s. Mari Agnieszce Kurek i s. Mari Salezynie, 1987 r.

Order Pro Ecclesia et Pontifice – odznaczenie ustanowione przez papieża Leona XIII w 1888 r., przyznawane przez papieża na wniosek biskupa diecezjalnego w dowód uznania dla postawy moralnej i zaangażowania w pracę na rzecz dobra wspólnego.

Archiwum sióstr miłosierdzia w Krakowie

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Kaczyński odznaczył pośmiertnie **s. Izabelę (Zofię) Łuszczkiewicz** Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W imieniu Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Wincentego a Paulo odznaczenie odebrały s. Anna Pietrasiuk oraz s. Małgorzata Bolisega, z rąk Władysława Stasiaka, szefa Kancelarii prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. Uroczystość odbyła się w Belwederze 9 grudnia 2009 r.

Archiwum sióstr franciszkanek

RZECZPOSPOLITA POLSKA

POSTANOWIENIEM

z dnia 8 grudnia 2009 r.

o nadaniu

ŁUSZCZKIEWICZ

odznaczenia orderu

KRZYŻEM KOMANDORSKIM

ORDERU ODRODZENIA POLSKI

LEGITYMACJA

Nr 440/2009-1

Warszawa

dnia 8 grudnia 2009 r.

11 marca 2011 r. pierwszy premier wolnej Polski, Tadeusz Mazowiecki, w imieniu prezydenta RP Bronisława Komorowskiego odznaczył **s. Almę Skrzydlewską**, była przełożoną generalną Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski – za pomoc okazywaną przez siostry w latach osiemdziesiątych walczącym o wolność Polski.

Benemerenti – odznaczenie honorowe ustanowione przez papieża Grzegorza XVI w 1832 r., przyznawane za długoletnie i wyjątkowe zasługi dla Kościoła katolickiego.

I niech świadectwo waszego życia będzie przejrzyste i pociągające! Niech będzie zbawcze – tu, na ziemi i wszędzie, gdzie Pan żniwa zechce was posłać!

Jan Paweł II, Przemówienie do zakonnic i zakonników w katedrze w Kielcach, 3 czerwca 1991 r.

Archiwum sióstr niepokalanek

Kard. Kazimierz Świątek wręcza s. Apoloni Sinkiewicz, za długoletnią i bohaterską służbę Kościołowi na Białorusi w czasach komunistycznych, odznaczenie Benemerenti, Świr na Białorusi, listopad 2004 r.

IDZIEMY DALEJ Z NADZIEJĄ…

Działania władz komunistycznych poważnie utrudniały codzienność sióstr zakonnych, zmuszając je do nieustannej obrony swej tożsamości, jak również walki o należne im prawa jako obywatelkom Polski Ludowej. Bilans tego nierównego starcia między zakonnicami a komunistycznym prawem i władzami wskazuje na skuteczność obrony konsekrowanych kobiet, które dzięki swej determinacji wiernie trwały w powołaniu zakonnym, służąc Kościołowi i ludziom.

W wojnie wypowiedzianej życiu zakonnemu i prowadzonej przez władze komunistyczne w okresie PRL, zgromadzenia przegrały kilka potyczek, ale w ogólnym bilansie wygrały bitwę o zachowanie wewnętrznej niezależności, a także utrzymały przynależne im miejsce w polskim społeczeństwie. Tarczą była głęboka wiara, oddanie Kościołowi, ewangeliczny styl życia, a nade wszystko „polityka zakonna” Prymasa Tysiąclecia, dzięki której, jak sam stwierdził: *zakony zachowały swój byt, dach nad głową i pracę, co się stało podziwem i unikatem w całym bloku wschodnim*.

Spotkanie Jana Pawła II z przełożonymi zgromadzeń franciszkańskich, Watykan, 1982 r.

Jako ludzie konsekrowani, starzy i młodzi, dochowujcie wierności swoim zobowiązaniom wobec Boga, budując się nawzajem i wspomagając jedni drugich. Chociaż czasem napotkacie trudności i choć w niektórych kręgach opinii publicznej osłabł szacunek dla życia konsekrowanego, waszym zadaniem jest na nowo wyzwać ludzi naszych czasów, aby podnieśli wzrok ku górze, aby nie pozwolili się przygnieść codzienności, ale by umieli się zachwycić Bogiem i Ewangelią Jego Syna. Nie zapominajcie, że to wy właśnie w bardzo szczególny sposób możecie i powinniście głosić, iż nie tylko należycie do Chrystusa, ale staliście się Chrystusem.

Jan Paweł II, „Vita consecrate”

modlitwa
wiara
świadectwo
trwanie
pokora
nadzieja